

A NOSA TERRA

especial patria galega

PERIODICO GALEGO SEMANAL

N.º 26 • Do 21-27 xullo do 78 • 30 Ptas.

Porque pra A NOSA TERRA, como periódico nacionalista, a Patria Galega somente tén senso como unha Patria soberana e que responde ás necesidades das clases populares; porque A NOSA TERRA sabe ben dos intentos manipuladores de alternativas recién chegadas ao noso país, que baixo dun linguaxe tecnicista encobren a perpetuación colonialista; porque os órganos informativos teñen o deber e o derecho de ter as suas propias opcións,

A NOSA TERRA entendeu que o millor homenaxe á Patria Galega era pensarmos qué fariamos si o poder político dependera dun Goberno galego.

Por iso, a orientación deste número estra encamíñase, nos eidos económico e socio-culturais pra cavilarmos cales serían as primeiras medidas precisamente,

a pescudar que este Goberno galego adoptaría frente da problemática que deixe en herdanza o colonialismo. Non falla, asemade, o contributo testimonial dun grande patriota, defensor dos dereitos do seu país, como Telesforo Monzón, ou o motivador discurso que Daniel Castelao construirá agoirando a alba dunha Galicia Ceibe. Un número estra que tampouco deixa de ser un reconocemento sentido daquelas organizacións políticas patrióticas que moito se levan esforzado por elaborar e traballar na defensa dunha alternativa prá descolonización de Galicia, as «Bases Constitucionais».

A NOSA TERRA, periódico dos nacionalistas, quere tamén declararse periódico patriótico.

VIVA GALICIA CEIBE E POPULAR!

P.A. Estévez 78.

ESTE ANO SIN BOCADILLO

O venres 14, «La Voz de Galicia» publica unha nota, titulada a tres columnas, onde se fai referencia ao «tren da autonomía» e a colaboración que presta o Axuntamento de Vigo aos organizadores do Día Nacional de Galicia.

Que ningúen se esquenza «el que ya se empieza a llamar «tren de la autonomía», que saldrá de Vigo el dia 25, será despedido por la banda municipal de música y llevará, en sitios visibles, pancartas alusivas al significado de la convocatoria».

Esta movilización non é nada estrana, nin é tampouco a primeira vez que se manifiestan os axuntamentos por obxectivos semellantes. Como os mesmos organizadores fan

de a Policía Armada saqueou varios establecimentos, di:

«Mis noticias son que la compañía de la reserva de la policía llevaba tres días sin comer y dormir, cubriendo unas necesidades perentorias en Navarra y País Vasco. Pidieron un refrigerio en Rentería y como los establecimientos estaban cerrados por las huelgas, la policía tuvo que entrar por procedimientos no pacíficos y tomar un bocado. Esta es la versión auténtica».

As nosas noticias eran que nas diversas institucións castrenses, asegún múltiples testemuñas, se comía más ou menos, e más ou menos ben. Pero de ahí a decir que a policía pase tres días sin comer... desta Don Blas pasouse de vez. E o saqueo dunha reloxeira e unha xoguetería, co roubo de canas de pescar e raquetas de tenis, ¿foi tamén causa da fame? Moi negra había de ser.

O que queda claro unha vez máis a raíz das troglodíticas declaracions de Don Blas, desta vez adubriadas cun cinismo e deformación dos feitos realmente ben logrados, é a teima del e «conxéneres» de manter a toda costa as «simpatías» dos sectores militares, argumento último...

«DE TODO HAY LA VIÑA DE ROSON»

En «La Voz de Galicia» do domingo último, topamos cun articulo firmado D.R. Masma, referente ás denominacions do

«Día da Patria». O así firmante, pregúntase nada menos que si un ciudadano cometerá un erro solidarizándose co «Día Nacional Galego», cando a Xunta, POR DECRETO, decidiu que se chamara «Día Nacional de Galicia». O seu interrogante acentúase cando di: «No es que los actos vayan a ser distintos, pero es que la cosa quiere un nombre y la importante celebración del dia 25 ya tiene cuatro».

Demostra o sr. Masma a importancia que lle dá á data do Día da nosa Patria. Demosta, tamén, mesmo co seu apegio ás institucións por decreto, as súas «fidelidades», seguramente as mesmas que tivo nos derradeiros (si os viviu) cuarenta anos. O remate lembrá vellos tempos:

«Yo, por lo de pronto, me apunto a lo que ha manifestado la Xunta mientras no lea un nuevo decreto, que será el segundo, anulando el primer decreto».

O que «Don Decretos» cecais non seipa é que tanto a Xunta coma os partidos e centrales españolas din que os tres nomes que eles manexan son sinónimos, e cun contido fortemente diferenciado do «Día da Patria Galega».

MAIS ENCOL DO «DIA DA PATRIA»

D. Marino Dónega —asegún recollemos de «La Voz de Galicia» do sábado, 15 de xullo— nunha roda de prensa con algúns centrales sindicais e partidos políticos, na que figuraba convidado como representante da «Xunta», dixo, referente ás distintas «denominacions» que lle veñen «buscando» ao Día da Patria Galega, que «non se trata de contemplar as diferentes denominacions xa existentes, senón de remontarse á tradición histórica das Irmandades da

Fala e actualizar politicamente o que eles chamaban «Día de Galicia», sin más».

Non estaría por demais lembrarlle ao «sr. Ministro» que a das Irmandades da Fala era toda unha concepción patriótica, e ao respecto, convídámolo a ler a páxina 1º de A NOSA TERRA histórica do 25 de Xullo de 1926, que nós reproducimos na contraportada deste número e onde se di:

«Pola derradeira asamblea que en Compostela xuntou ós nacionais, foi acordado facer «Día da Patria» ao 25 do mes de Santiago».

Antoxasenos claro, «sr. ministro», que a actualización política da denominación non esperou por vostede.

SOSEGO PRA MARTIN VILLA

Despois dos sucesos de Euzkadi, o Sr. Martín Villa fixo públicas unhas declaracions que publica «El Ideal Gallego» do dia 14 deste mes. Considera o ministro que están conquerindo importantes éxitos «en el combate contra la delincuencia común; nos queda ahora combatir con eficacia la laca del terrorismo. Amais, ao xefe de toda a policía parece non importarlle a obxectividade da información, e pídeelle collaboración aos periodistas, «pues algunas informaciones pueden incluso colaborar al incremento de las actividades

terroristas»; «pido colaboración a aquellos españoles vascos que puedan sentirse más desassegados; para que con su conducta nos den sosiego».

Inda non hai moito tempo, sr. Ministro, que a eses que lle dan sosiego a vostede coa sua conducta, no canto de defender a soberanía do seu país, tamén se lles chamaba «españoles de buena fe».

O PROGRESO DOS «ESPAÑOLES»

En «El Progreso» do dia 11 deste mes, faise pública unha nota relativa a unha xuntanza de representantes provinciais en Lugo do PCG, PSOE, POG, UCD, PT, CC.OO. e UGT, «para preparar los actos que tendrán lugar el próximo dia 25, con ocasión del «Día da Patria Galega». O correo do zar madrileño, dando o mal estado das comunicacions no noso país, debeuse retrasar. Senón, non se entende de que áñda o día 11, certa xente falara de «Día da Patria Galega». Cousas da colonización.

«AO SERVICIO DA CULTURA GALEGA»

Librería COUCEIRO

República de El Salvador, 9
Teléfono 59 58 12

SANTIAGO DE COMPOSTELA

lectrolouro
PROECTOS
E INSTALACIONES ELECTRICAS
MATERIAL ELECTRICO
MONTAXES ELECTRICOS
FERNANDEZ AREAL, 30
TLF.: 330216
PORRIÑO

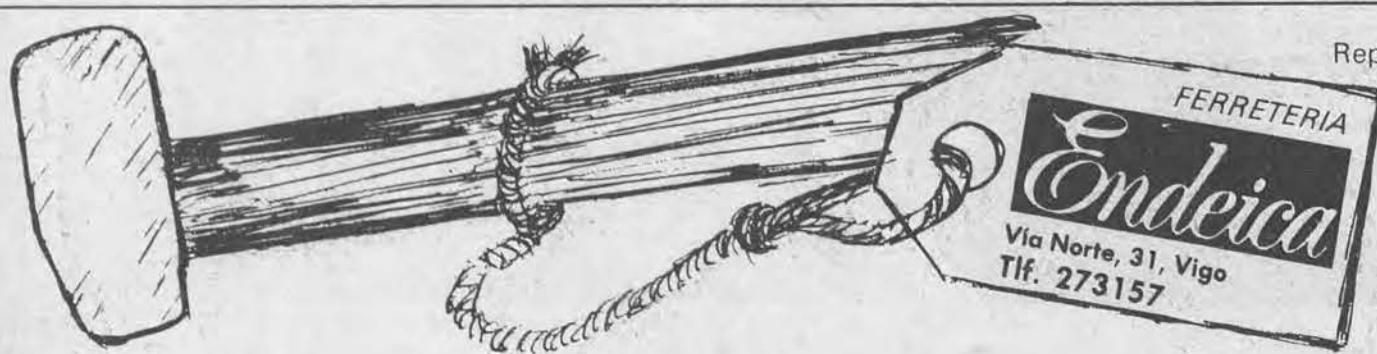
LIBRERIA Cultural

«AO SERVICIO DA CULTURA GALEGA»

Ronda de Don Bosco, 46
Teléfono: 21 86 60

VIGO

libreiría abraxas
Montero Ríos, 50
Santiago, Tlf.: 593655
POR UNHA CULTURA GALEGA

Repostos eléctricos pra o fogar

Ferramentas en xeral

Fontanería e grifería

Artículos de bazar

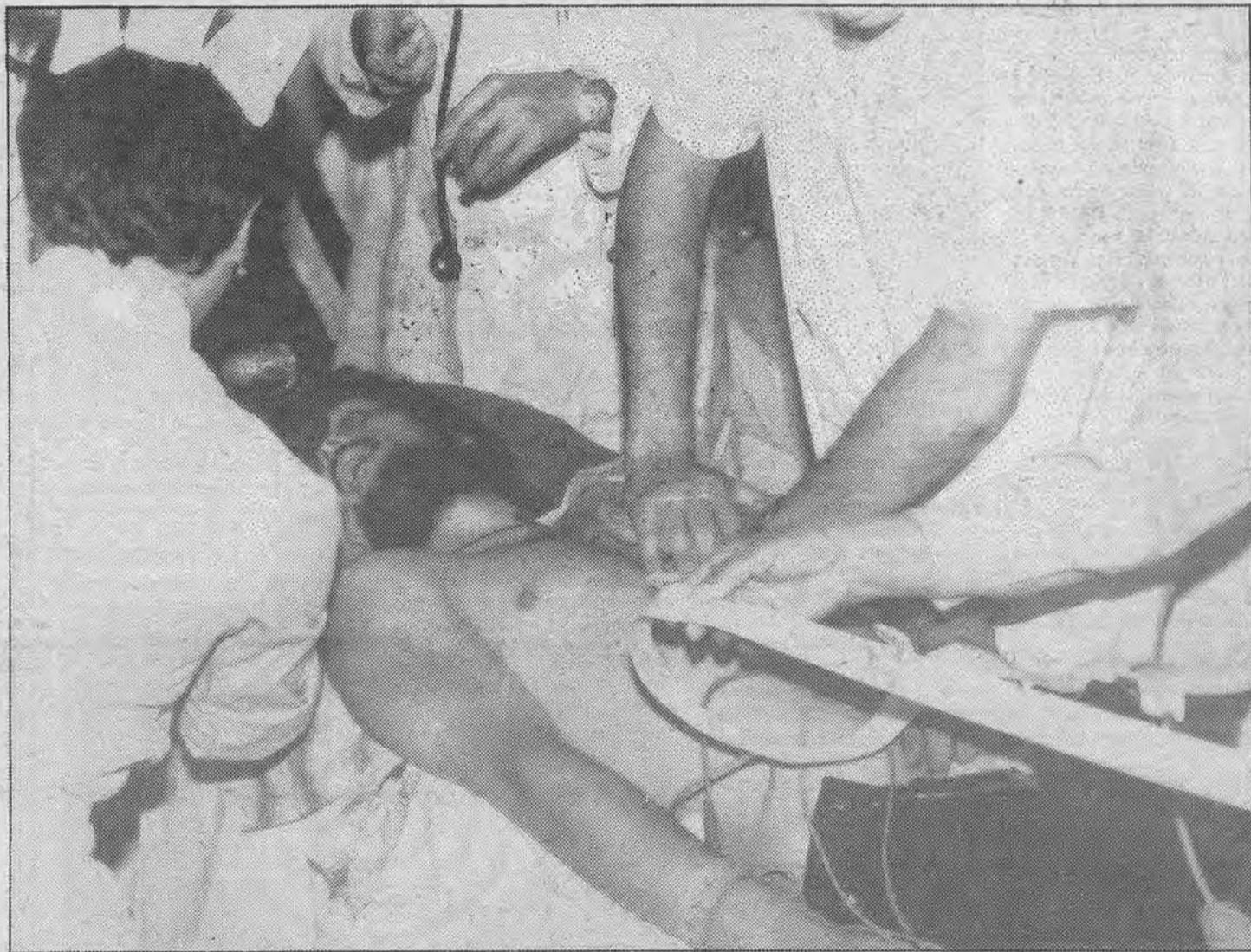
Pinturas

«Los nuestros son errores, lo otro son crímenes» manifestou o señor Ministro da Gobernación española, Rodolfo Martín Villa, na roda de prensa que mantivo con diversos medios de comunicación do Estado en Televisión Española logo dos sucesos acontecidos no País Vasco. Os representantes dos devanditos medios de comunicación semellaron quedar satisfeitos. E ninguén en Euskadi deixou de sentirse asoballado e escarnecido por esas palabras.

EUZKADI, NA DEFENSA DA SUA DIGNIDADE

«Nunca tan poucos fixeron sofrir a tantos, nunca tan poucos escarneceron e desafiaron a tantos e nunca tantos souperon responder con tanta entereza ao desafío», son palabras de Patxi Larrañeta, un dos cregos oficiais do funeral de Germán Rodríguez, militante de LKI e CC.OO. asesinado en Pamplona na noite do sábado, día 8 de xullo, e estas palabras plasman a realidade dun pobo cujo territorio mantén duas comunidades absolutamente irreconciliables: a sua xente e os chamados «gardianos do orden».

Despois da brutal entrada da policía na praza de touros de Pamplona, unha praza que acochaba no seu foro a máis de 15 mil persoas e unha pancarta, cujo contido «criminal» era a petición de libertade pra todos os presos, a resposta de todo o pobo non se fixo agardar; un morto e perto de douscientos feridos son un balance que ninguén pode perdonar. Cecais a resposta más rápida e forte a dera Gipuzkoa, cecais por eso, no negro balance necrolóxico, que non leva cara de rematar, tivo que apuntarse outro morto: Joseba Barandiaran, traballador de 19 anos acido detrás dunha barricada situada a catrocentos metros do cuartel da Policía Armada de Donostia. Cecais por eso as Brigadas Antidisturbios especiais levadas nun primeiro momento a Pamplona, ao abandonar a capital navarra, dirixíronse axiña cara Donostia, cecais por eso algunas das brigadas asaltaron e saquearon Rentería, cecais...

JOSEBA BARANDIARAN: UN «ERROR»

FOLGA XERAL E MANIPULACION

A folga xeral estoupeou nas ca-

CADRO BRANCO

O partido comunista patriótico Unión do Pobo Galego foi legalizado polo Governo español, debido ás presións populares ao respecto.

tro provincias de Euskadi Sur. Os enfrentamentos coa policía tamén. As esixencias de dimisión e responsabilidades sucedérónse: Martín Villa, Gobernadores, mandos policiais... Hastra o Consello Xeral Basco —que nun primeiro momento tentou lavar as mans decindo que non tiña competencias sobre de Navarra, perante os ataques provintes do Goberno e os medios de comunicación, que amparan e salvagardan os seus intereses, tivo de pronunciarse. E fixoo coma nunca. Nunca fora tan valente o tan tráguido e levado Consello Xeral. Pro é que nunca a resposta popular superara tanto

A PANCARTA «CRIMINAL» PEDIA LIBERTADE PRA OS PRESOS

todas as previsions dos partidos e sindicatos «maioritarios». As chamadas a unha hora de paro como resposta aos sucesos de Pamplona.

(Pasa á pág. seguinte)

CADRO NEGRO

As Brigadas especiales da Policía Armada asaltan e saquean numerosas tendas de Rentería (Euskadi) e toman a cidade.

Edita:
Promocións Culturais Galegas,
S. A.

Comisión de Fundadores:
Acosta Beiras, Xoaquín.
Fontenla Rodríguez, Xosé Luis.
López Gómez, Felipe Senén.
Morales Quintana, Xosé Enrique.
Varela García, César.

Director:
Margarita Ledo Andión.

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

Redactores e colaboradores: Xosé Ramón Pousa, Xosé López, Antón L. Galocha, Sisto G. Cabana (A Coruña), Lalo González (Ferrol), Paco Arrizal (Lugo), X. A. Carracedo (Ourense), F. Franco, Mario Pousa, Ignacio Briset, Guillermo Pérez (Vigo), Gui-

(Puerto Rico), E. Ibarzábal, X. A. Gañán, Moncho Viña, Jordi Mingue, Roma.

Diseño e confección: Pepe Barro.

Fotografía: Brais, Piñón, Fernando Bellas.

Dibujos: Xulio Maside, Xaquín Mardón, Alfonso Suárez, X. Carlos, Miguel Docampo.

Redacción e Administración: República de El Salvador, 25, entrechán, Santiago. Tel. 591821. Apdo. de correos 1.031.

Imprenta: «La Voz de Galicia», S. A., Concepción Arenal 9-13. A Coruña. Dep. Legal: C - 963 - 1977.

Distribución: A Coruña, HENCHE, tlf. 207020; Santiago, PRENSA NACIONAL, tlf. 583456; Ferrol, DELTA, tlf. 353992; Vigo, DISTRIBUIDORA VIGUESA, tlf. 414570 - 419186; Pontevedra, SUTIL; Villagarcía, PAMPIN, tlf. 500829; Lugo, FOLLAS NOVAS, Tel. 217685; Ourense, Vda. de LISARDO; Barcelona, F. RAFALES ARTAL, Tel. 2433658.

na, suscritas por CC.OO. (Germán era militante deste sindicato), UGT e ELA, alegando que non había condicións pra nada máis, víronse absolutamente barridas pola forza da clase traballadora basca que, deixando de lado as indicacións dos «seus sindicatos», dos partidos que «os representan», manifestou o seu sentir porriba de todo. Os medios de comunicación do Estado e inda ben deles dos denominados «bascos» —«Diario de Navarra», «La Gaceta del Norte», «El Correo Español», por poñer algúns exemplos— demostraron a sua absoluta deshonestade e parcialismo. Os traballadores dalgúns destes medios enfrentáronse claramente cos seus directores. O caso máis sonado foi o de «La Voz de España» de Donostia, cuio director foi despedido polos traballadores do devandito xornal polo xeito parcial e deshonesto de tratar os sucesos de Rentería. Pro tampouco podemos esquecer o escrito dos traballadores de «Tele/Norte», desvinculándose da información que ofrecía a «imparcial» Televisión Española e denunciando a manipulación á que se vián sometidos os seus traballos. Dende os medios gubernamentais falouse de todo de que a Germán o matou a Triple A, de que Joseba Barandiarán foi morto por ETA, de que o saqueo de Rentería se fixo por falso... ao fin, perante a loita de todo un pobo, perante a sua firme determinación de non permitir que o resto do Estado Español trague rodas de muiño (en Euzkadi, dende logo, todo o mundo sabe a ciencia certa quén matou a quén), o Goberno tivo que rectificar. Hasta prometeu dimisións, non a do señor Ministro da Gobernación, por suposto, falou de comisións investigadoras... En Euskadi ningún confía nestes cambeos nin investigacións; leva

MANIFESTACION POLA MORTE DE BARANDIARAN; A CLASE TRABALLADORA BASCA BARREU AOS «SEUS SINDICATOS».

soportando moitos anos de escarnio coma pra chegar a creer as primeiras palabras boas que se lle ofrecen. Sabe a ciencia certa que todo esto non significa nada e, por outra banda, o Goberno non falou dun «pequeno detalle» por qué aconteceron todos estes feitos, por qué logo da manifestación do pobo navarro, demonstrativa de que se sinta e quere ser Euskaldún, todos son golpes so-

bor del. Esto non o dixo o Goberno. Non, somente falou de axentes desestabilizadores, pro referíndose á esquerda, naturalmente. O pobo basco, todo o pobo basco

tén moi ben grabado na sua mente a frase denigrante e ofensiva «*los nuestros son errores, lo otro crímenes*».

P. IPARRAGUIRRE

Galicia merece o noso esforzo.

Esforzo en favor da nova xeración galega
para crearlle un futuro millor.

CAIXA DE AFORROS DE SANTIAGO
caixa confederada
AO SERVICIO DE GALICIA

Guardería Infantil do Castro

PORQUE OS NENOS GALEGOS
TAMEN TEÑEN DEREITOS

M. OLIVIE, 13
TELEFONO (986) 41 69 16

VIGO

Xeira

★ UNECO SELO
DISCROGRAFICO
GALEGO QUE
PULA POLA
CONSERVACION
DA NOSA MUSICA
POPULAR

PRODUCCIONES A VENDA:

- ★ A RODA
- ★ GAITEIROS
DE MELIDE
- ★ BANDA
«UNION DE GU-
LANS»
- ★ CORAL CASA-
BLANCA
- ★ SUSO VAAMONDE

DISCOS PROXIMOS A SAIR

XOSE M. CONDE
«BULE,
BERRA,
CHORA»

PILOCHA

MERCAR
DISCOS

Xeira

E AXUDAR
A NOSA CULTURA

**PECHADO
POR
VACACIONES**

Durante o mes de Agosto, **A NOSA TERRA** toma vacacións.

Vacacións que servirán

pra un mellor plantexamento do noso traballo informativo
Pra consolidar UN PASO ADIANTE NA INFORMACION GALEGA
Con más información e nova impresión. ¡MELLORADA!

O 1.º DE SETEMBRO, OUTRA VEZ NA RUA

**por UNHA CULTURA
NACIONAL GALEGA!**

PROBLEMATICA NACIONAL E COLONIALISMO. O CASO GALEGO
R. LOPEZ-SUEVOS/F. RODRIGUEZ
INFORMACION E PEDIDOS: AVDA. DA FLORIDA, 77. VIGO

GRANDES FACILIDADES

Distribuidor:

COMERCIAL LAMAS

CASA CENTRAL

Avda. Coruña, 93

Teléfono 215726

SUCURSALES

Avda. Juan García N. Casalíon, 12

Teléfono 560204

General Franca 24

Teléfono 450674 AS PONTES DE GARCIA RODRIGUEZ

LUGO

VIVEIRO

As PONTES DE GARCIA RODRIGUEZ

crónica política

O mesmo partido que hai somentes un ano prohibía que os nacionalistas e patriotas conmemoraren o Día da Patria Galega cunha manifestación ás 12 da mañá na Alameda santiaguesa, o mesmo partido que aproveitou aos medios de comunicación pra que os Comisarios de Policía, xusto o día antes, coaccionasen e intimidasen á opinión pública advertindo que as forzas do orden non deixaran arrincar a manifestación, e que ademais non pasaran de 1.500 persoas —a manifestación saliu, as persoas pasaban de 10.000...—, este mesmo partido —a UCD— que hai ben pouco lle negaba á nosa nación «a fala e o pensamento», en alianza con todas as forzas políticas españolas de esquerda e con grupos de ámbito galego pero posicións espartilizadoras, as mesmas forzas que corearon a alternativa autonómica, aparece este ano tentando protagonizar o 25 de xullo baixo da denominación de «Día Nacional» —eles, que sempre nos consideraron unha «región»— amparando a maniobra autonomista e, coa máis sinxela falla de escrupulos, dándose fachada galega e hasta galeguista.

UNHA PATRIA POPULAR E ANTI-COLONIAL

Pero si a alternativa autonómica e confusionista se acocha hoxe no chamado «Día Nacional», a alternativa popular e anticolonial que lle deu corpo ao «Día da Patria Galega» vai seguir definindo o verdadeiro senso do 25 de xullo. «Nos últimos anos, soio as forzas nacionalistas e populares, que hoxe forman o Bloque, impuxeron o 25 de xullo frente á represión fascista e colonialista, como data especialmente significativa pra o noso pobo no seu combate por ser ceibe e autogobernarse» disxe no chamamento do BN-PG que convoca a todos os patriotas (obreiros, labregos, mariñeiros, pequenos comerciantes, profesionais, etc.) a acodir á manifestación que, como cada ano, sairá ás 12 da mañá do paseo da Alameda. Unha semana anti-imperialista e anticolonial, coa actuación de grupos de teatro por diferentes vilas e festivais patrióticos en Vigo e A Coruña preparan este 25 de xullo, que, ademais, contará coa presencia das organizacións que representan ás nacións oprimidas de Europa —Carta de Brest—, abertzales como Telesforo Monzón, militantes antiimperialistas como Eva Forest. Os actos do BN-PG concluirán cunha festa-mítin na horta de Santo Domingo na que intervirán, asimismo, cantantes bascos, canarios, portugueses e galegos.

SECRETARIO XERAL DA UPG

«A actuación de Pedro Luaces de cara a que a UPG salva, con senso revolucionario ao tempo que con realismo político, a difícil situación dunha transición a unha democracia fortemente represiva, unitaria e colonialista, foi decisiva, tanto dentro dos organismos de dirección como do partido en xeral», suliña a Unión do Pobo Galego, o partido comunista patriótico da nosa nación, na presentación pública do novo secretario xeral, eleixido polo Comité Central, quen, amais de ser un dos membros da UPG que con maior rigurosidade tén contribuido á definición ideolóxica e política do primeiro partido comunista de orixe e dirección galega que houbo no noso país, valorou sempre a importancia das relacións internacionais que debe manter a UPG e do traballo partidario no seo das organizacións de masas que este partido promoveu, como o Frente interclasista AN-PG, a central sindical de clase ING ou o sindicato CC.LL., así como organizacións patrióticas estudiantis ou culturais. Pedro Luaces tén 31 anos, é abogado, actualmente funcionario técnico da Diputación luguesa, e accedeu ao Comité Central do partido comunista patriótico no 1973.

LEGALIZADO O PARTIDO COMUNISTA PATRIOTICO

Sin renunciar a ningún dos seus principios políticos nin acatar a Constitución española, despois dunha longa campaña e da recollida de máis de 40.000 firmas que avalaron diante da Asamblea de Parlamentarios de Galicia a esixencia de legalización da UPG —organismo que, por certo, nin se pronunciou no seu día— a Unión do Pobo Galego vén de conseguir o seu recoñecemento de dereito, se ben, a pesares de non estar legalizado deixa este intre, interveu sempre na vida política do noso país, definindo claramente a sua alternativa política e participando mesmo nas confrontacións de carácter institucional que se teñen sucedido; como nas pasadas eleccións do 15 de xunio, en alianza coa AN-PG. Partido marxista-leninista, considera que a implantación da sociedade socialista no noso país somente será posible ao traveso da soberanía nacional. O recente recoñecemento de dereito non vén senón admitir que a UPG é unha forza con presencia real entre a clase obreira e o pobo galego en xeral.

REGULACION DA CRISIS NAVAL

As centrais sindicais españolas que andan a preparar, conxuntamente co Goberno, un fato de medidas pra o sector naval, non deben andar moi seguras da «solución» adoptada —rotación do personal, regulación, xubilación a destempo...— cando, á hora da práctica, como aconteceu na penúltima asamblea de traballadores de Astano, no Ferrol, pra convencer do por qué nin se cobraban atrasos nin se cobraba a paga extra de xullo, se botaba man dos tan traguidos e levados argumentos psicolóxicos do perigo de pinchazos ou de guerra civil, da evidente involución política si os traballadores do sector naval defenden hasta o fin os seus dereitos, o seu posto de traballo. Frases ben irresponsables pra aqueles que sempre fixeron gala de «responsabilidade» na sua propaganda.

UNHA CARAVANA FEITA NO PAÍS GALEGO
PRA DISFRUTAR POLO MUNDO

GRANDES FACILIDADES

Distribuidor:

COMERCIAL LAMAS

CASA CENTRAL

Avda. Coruña, 93

Teléfono 215726

SUCURSALES

Avda. Juan García N. Casalíon, 12

Teléfono 560204

General Franca 24

Teléfono 450674 AS PONTES DE GARCIA RODRIGUEZ

LUGO

VIVEIRO

CARLOS PEREZ, On te e hoxe dun galego campeón

«Facer nunha páxina toda a miña historia deportiva coido que vai ser ben difícil: son algo más de vintecinco anos dándolle ás pernas por todo o mundo, moitos campeonatos, tres Olimpíadas... Carlos Pérez Alonso, corenta e poucos anos, atleta, campeón de moitas probas internacionais e hoxendía profesor nesta especialidade que é a súa: seguir sendo alguén cun nome e apelidos galegos.

Bueno, pois direiche que os meus comenzaos datan de aló polo ano mil novecentos cincuenta e dous, por verdadeira casualidade, no cincuenta e tres xa era internacional escolar e fun aos campeonatos de Europa que se fixeron daquela en Ostende, en Bélgica; deseguida fun o campeón do Estado de campo a través, nos anos cincuenta e cetro, cincuenta e cinco e cincuenta e seis; e campeón en pista nos cinco mil metros e nos mil cincocentos metros; desde o cincuenta e cinco, pasei formar parte da selección do estado español, e fun de capitán das expedicións dos campeonatos deixa o ano setenta e tres, no que me retirei correndo na San Silvestre de Vallecas, onde me fixeron un homenaxe.

A tua retirada vén imposta polos anos...

Pois non, coido que cos trinta e oito anos que eu tiña daquela inda debería seguir un tempo máis; pro tamén dende a perspectiva de hoxe vezo que a eses anos moi poucos son os deportistas que se retiran sendo internacionais como ou era, de volta recién da Olimpíada de Munich.

Imos ver agora qué fallaba antes, en canto ás instalacións deportivas, ou qué é o que cíndia sigue a fallar hoxe.

Pois antes non fallaban, cando fallan é hoxe; e digo esto porque antes contábamos cunha pista moi boa no estadio de Riazor, na Coruña, onde, amais de se facer ali moitas probas internacionais, fixose tamén o campeonato do mundo de atletismo militar, aló polo ano sesenta e algo; en Vigo tiñamos unha pista de catrocentos metros, reglamentaria, de cinza, co único defeuto de ter seis **calles** na recta e catro nas curvas, e que ainda así, era dabondo pranós; pois ao menos era algo, hoxe nin eso temos, somente unha pista de trescentos metros que non é reglamentaria e que pra nada nos chega; polo que puideren saber, sei ca se está a facer, ainda nos proyectos burocráticos, unha pista de oito **calles** eiqui en Lagares, e logo ver de escomenzar a traballar polas competicións escolares, que é de onde se pode ir aproveitando algo do bon que poída vir.

¿A ti paréceche que hai algúna especialidade no atletismo que nos vai mellor aos gale-

gos?; xa sabes aquello de sacrificados, un moito tímidos, o clima, a paisaxe...

Sí, e ao mellor semella unha parvada, que non o é; a nós, os galegos, vannos moi ben cásque se todas as probas de fondo, grande fondo e maratón; xa cando eu escomenzaba a correr na miña especialidade, había en Ponteareas os irmáns Teixeira, que eran interningún sacrificio; lembrome que nos meus tempos tiñámolo todo nacionais daquela; tamén o Club xuvenil de Ponteareas chegou a ser o campeón de todo o Estado, ao vencer a Clubs da categoría e posibilidade como o Real Madrid e o Barcelona; no noso Club, o Celta, fomos uns seis anos seguidos os campeóns do Estado en campo a través, con nomes de tanto prestixio coma Tasende, da Coruña, e Xavier Alvarez Salgado; así pois, veño de convir contigo de que a nosa capacidade de sacrificio que tiñamos, olló, que digo tiñamos e non temos, era a que mellor nos íba pra vencer nas probas de fondo.

Quero que me fagas máis claro eso de tiñamos e agora non temos.

Hoxendía a mocedad non é sacrificada, atopan axiña outras maneiras de se advertir, a vida moderna arreda de todo aquello que lles impón un método de traballo e coidan eles que dese xeito son más felices; claro que estes rapaces que hoxe teñen dos trece ao dazaoito anos, axiña chegarán aos vintecinco e é cando entón se decatan de que son cásque vellos, polo menos coa mesma edade que tiña xa eu cuando me retirei.

Cóntanos algo do Carlos Pérez, corredor olímpico.

Bueno, pois fun a tres olimpíadas: a Roma, a México e a Munich e non fun á de Tokio porque daquela estaba lesionado, pro no ano seguinte os xaponeses invitaronme a correr alí no campeonato do mundo de maratón, na cidade de Fukuoka, e clasifíquenlo no posto número once, esto era no ano se-

compensado cos viaxes, somente polo placer de viaxar xa faciamos canto nos pediran, hoxe xa non abonda con esto, xa queren ir no avión, bós, hoteles, etc., etc.; ao mellor pasa que nós non entendemos esta mocedad recién, pro tamén eles deberan siquera aprender de nós todo o bó que deixamos un día como medio pra chegar a ser algo neste deporte tan belido e tan sacrificado a un tempo.

Os viaxes, ¿de qué xeito se amañaba un corredor de Galicia pra dar chegado aos sitios, tan lonxanos algúns da nosa nación?

Viaxei en tren, en tercerola chamábamoslle, vagóns de madeira, tardando tres días en chegar, deixa Barcelona; en coche, coas carreteiras nevadas; en avión, dando voltas e ter que voltar tomar terra no mesmo sitio, cás veces; como anécdota pódioche contar unha, e é que fun o único deportista do estado español que viaxou darredor do mundo sin delegado federativo nin entrenador; o viaxe ao Xapón programéu eu, fixen unha planificación e funme soñío deixa Fukuoka, un mes enteiro fora da miña terra; claro que todos os gastos do viaxe foron por conta dos organizadores xaponeses; tamén viaxei sojo a Venezuela e a Brasil, onde corrín nas San Silvestres brasileiras.

¿Qué lles falta ós competicións atléticas pra facelas más populares na nosa Terra?

O primeiro que se tén de facer é poñer pistas deportivas en vilas de certa importancia e que, a ser posible, teñan tamén unha importancia xeográfica certa, ou seja, que as outras vilas darredor teñan fácil acceso e mellores servicios; respecto desto, pódioche contar eiqui outra anécdota que me aconteceu estando eu en Cuntis, onde me preparaba de cara ás competicións importantes: dixérromme que na Estrada viñan de facer unhas boas pistas e alá me fun; entón, atopeime coa sorpresa de que as pistas estaban feitas ao roves, ou sexa que eles virán o piano nun papel de celofán, transparente, e así, fixeron os obstáculos camebados; no da auga estaba primeiro a auga e demais o obstáculo; por outra banda, tamén escoitaran decir de que as pistas boas eran de cinza e alí botaron cinza con verdadeiros pedróns, porque tampouco souperon que antes de botar a cinza había que peneirala, en fin, unha verdadeira catástrofe, ainda que con boas intencións; coido pois, que terán de ser os técnicos, o personal especializado os que se fagan cárgo desto; xa pasando á programación das probas, coido con moitos outros que o atletismo se tén de coidar xa dende o E.X.B., facerse de conta que compre habilitar os ximnásios dos colexios, mentar equipos axeitados, facer que os rapaces se sintan levados polas probas e sair dende xa dese punto morto no que está parado o atletismo neste nivel e na nosa Terra.

Pois nin máis nin menos ca os outros; lembrome da grande oportunidade que tiven en México, na que os médicos me obrigaron a que abandonase a carreira por ter os pés queimados de todo; tiñase previsto que pra o día e a hora de correr a maratón olímpica habería non máis de quince graus de temperatura e que ao mellor hastra había tronada, mais a realidade foi moi outra, sol a pegar ben forte con trinta e tantos graus, de calor e a todos os corredores doutros climas ben pouco nos faltou pra asfixiar.

¿De qué xeito ainda sigues hoxe no deporte galego?

Vouche decir que, anque deixei o deporte activo, hoxe roubame moito máis tempo, semella un conto de perogrullo e non é así; dou clases nunha escola de formación profesional eiqui en Vigo, na que xa levo oito anos adicado ao ensino dos alumnos; pra eso, percurei sacar o título de entrenador de atletismo e de profesor de educación física; todo esto, xunto coa experiencia que sempre dá o levar por tras unha carreira de profesional coma a miña, axúdame moito a facer este traballo cos futuros atletas da cidade de Vigo;

¿Cál é o futuro-atlético de Galicia?

Véooo moi mal e gostariame nisto estar trabucado; e digo que o visto mal polo que xa dixen antes: a facilidade que hoxe atopan os rapaces pra se advertir noutras cousas que non levan por diante

Galicia merece o noso esforzo.

Esfizo para sacar o campo galego do seu abandono e dotalo de medios técnicos.

CAIXA DE AFORROS DE SANTIAGO
caixa confederada
A O SERVICIO DE GALICIA

A NOSA TERRA

especial patria galega

N.º 26

21-27 XULIO-78

AS PRIMEIRAS MEDIDAS PRA O AGRO GALEGO

RAMON MUÑIZ DE LAS CUEVAS

A

situación que atura o noso agro, cunhas cativas esplotacións multiparceladas, orientadas ao autoconsumo, traballadas coas técnicas más rudimentarias, cunha enorme emigración da mocidade, e marcado polo envellecemento da poboación, o abandono das terras e o empobrecemento xeral, é consecuencia da función colonial que no contesto do Estado Español cumple Galicia, e que seguirá a cumplir mentres non gobernemos nós a nosa terra, ou seña, mentres non teñamos os galegos un poder político propio que permita tomar as decisións necesarias de cara á aplicación dunha política agraria conforme aos intereses do pobo galego.

As Bases Constitucionais que defenden os grupos políticos integrantes do Bloque Nacional-Popular Galego (AN-PG e UPG), é unha alternativa capaz de sacar ao campo galego do esmorecemento, por tanto se establecerá un Goberno Galego, nunha Galicia soberana, con poderes abondo pra tomar as medidas necesarias ao respecto.

Iste Goberno terá de sentar as bases da Reforma Agraria Galega que levará a unha transformación radical das relacións sociais de producción, planificando dun xeito integrador todos os sectores da economía galega. De cara a isto e dentro das medidais a tomar a corto plazo, terá de ter en conta:

a) **Investigación e divulgación agrarias:** é fundamental a realización de estudos serios sobre dos nosos produtos e as nosas técnicas de producción agrarias, así como a preparación de cadros divulgadores do experimentado. Deste xeito, faixe necesaria a creación de departamentos especializados, así como de escolas técnicas agrarias, de montes e de veterinaria, amais de seccións de estudos sobre cooperativismo, socioloxía, antropoloxía, pedagogía rural, etc. Todo isto ieto debería estar en íntima conxión coa Universidade Galega.

Formaranse cadros intermedios a través de escolas de capacitación e Extensión Agraria, e haste nas escolas rurais se prestará gran atención a preparar aos nenos en conocementos agrarios, tratando de relacionalos co medio no que viven.

b) **Tenencia da terra:** Coexistirán esplotacións de tipo familiar, respetando a sua propiedade e axudadas na sua millora a base da maquinaria que necesiten e cretos sin interese para a adquisición, con formas cooperativas de producción estimuladas e axudadas preferentemente e granxas de tipo colectivo, a partires da recuperación dos montes en man común (que serán entregados de inmediato ás parroquias) de terras de absentistas e das nacionalizacións e espropriacións de terras de proprie-

dade da administración española ou de empresas monopolistas instaladas en Galicia.

Doutra banda, rematará con todo tipo de tenencia que separe a propiedade da producción atendendo ao principio de que a terra debe ser pra quem a traballa, e por isto, aboliranse todos os vestixios de foros que ainda queden, así como de aparcerías, mirando no caso dos arrendamentos si algúen pode ser obxecto de indemnización.

Producción: A partir do principio de potenciar a nosa propia riqueza utilizando ao máis alto as nosas propias técnicas de producción, incrementarase ésta pra o mercado interno galego e para exportación. Desenvolverase a productividade mediante a ordenación axeitada de cultivos e aproveitamentos, percurando os máis acaidos para cada zona, con especial atención á gandeira en xeral, potenciando o vacuno en particular, no aspecto leiteiro e de carne. Sin esquercer o incremento dos cultivos hortofrutícolas, fomentando a construcción de invernaderos; atenderase á non adulteración dos viños. Aumentarase a racionalidade das esplotacións forestais. Transformaranse en regadío distintas zonas e dotarase aos labregos de maquinaria axeitada ao noso chan.

ILUSTRAÇÃO ARICHU PEREIRA

Tamén se revitalizarán as feiras e mercados comerciais e locais, cujas funcións serán complementarias e supletorias do comercio a gran escala.

e) **Industrialización:** Aproveitarase ao máis alto toda a producción agraria, gandeira e forestal para sua transformación industrial, tendendo á produción de todos os derivados posibles. Así, crearíase un complexo industrial transformador dos productos e fabricante dos suministros e medios de producción agrarios, a través da instalación de industrias lixeiras en lugares próximos ás fontes productoras. Ista recollerían a man de obra excedente no campo, evitando a emigración e dando un posto de traballo na terra á mocidade rural.

f) **Tributación:** Tanto as cooperativas como as granxas de tipo colectivo estarán exentas de tributación; pro as esplotacións agrarias de tipo familiar serán gravadas cun imposto único, revisable periódicamente en función dos niveles de precios e rentabilidade media da esplotación.

Quedará abolida a Cuota Empresarial da Seguridade Social Agraria baseada no sistema de xornadas teóricas, e que actúa como un imposto máis. Os labregos pagarán a Seguridade Social unha única cuota, que se fixará según os ingresos do asegurado e pola que recibirán as prestacións equivalentes ao sector industrial, xubilando obrigadamente aos maiores de 60 anos cun incremento do importe das suas pensións, facéndose cargo do déficit que poidera haber o Goberno, que o suplirá coa política fiscal a levar no territorio nacional.

g) **Equipamento social:** Ordenarase racionalmente o territorio rural, abrangendo todo o relativo aos servicios públicos, carreteras e outros medios de comunicación, electricidade e outras fontes de enerxía, auga para regos e consumo humano, médicos e saúde en xeral, escola e ensino en xeral, partindo da normalización da nosa lingua e cultura; dotarase de forza eléctrica ás nosas parroquias, de teléfono, pavimentación das aldeas con alcantarillado, de servicios eficientes de correos e telégrafos, medios de transportes colectivos; mellorarse a vivenda rural e construirse centros de tipo social e recreativo.

Pra levar adiante estas medidas, compre que o Goberno Galego cree un Departamento de Reforma Agraria dependente do Ministerio de Agricultura, que planifique, execute e valore, en íntima relación cos labregos, organizados democráticamente a través dos Concellos parroquiais e o seu sindicato.

historias de esmagados

Por X. MARIN

ALBA DE GRORIA

CASTELAS

M

iñas donas e meus señores:

Si no abrante d'este día poidéramos voar sobre da nosa terra e percorrela en todas direccións, asistiríamos á maravilla dunha mañán única. Dende as planuras de Lugo, inzadas de bideiros, até as rías de Pontevedra, oureladas de piñeiraes; dende as serras nutricias do Miño e a gorga montañosa do Sil, até a ponte de Ourense, onde se peltean as augas d'entrambos ríos; ou dende os cabos da costa brava da Cruña, onde o mar tece encaixes de Camariñas, até o curuto do monte de Santa Tegra, que vence coa súa sombra os montes de Portugal, por todas partes xurde unha alborada de gloria. O día de festa comenza en Sant-Iago. A torre do reló tanxe o seu grave sino de bronce para anunciar un novo día, e de seguida comenza unha muiñeira de campás, repinicada nas torres do Obradoiro, que se comunica a todolos campanarios da cibidade. Pero hoxe as campás de Compostela anuncian algo máis que unha festa litúrxica no interior da Catedral, con dinidades mitradas e ornamentos maravillosos, de brocados e ouros, con chirimías e botafumeiro, capaz de dar envexa á mesma Basílica de Roma. Hoxe as campás de Compostela anuncian unha festa étnica, filla, tal vez, d'un culto panteísta, anterior ao cristianismo, que ten por altar a terra-nai, alzada simbólicamente no Pico Sagro; por cobertura o fanal inmenso do universo; e por lámpara votiva, o sol ardente de xullo, o sol que madura o pan e o viño eucarísticos. Por eso a muiñeira de campás, iniciada en Compostela, vai rolando por toda Galiza, de val en val e de coto en coto, dende os campanarios pírmantes da veiramar até as hornildes espadañas da montaña. E o badaleo rítmico das campás —de todal-as campás de Galiza, en leda algarabía— semella o troupeleo dos caballos astrales, que veñen pol-a vouta celeste, turando do carro de Apolo, que trai luz e calor ao mundo en sombras. Hoxe é o Día de Galiza, e así comenza.

Así dá comenza a solemnidade d'este día; a Festa maior de Galiza, a Festa de todolos galegos. Pero ningún pode sentirla, coma nós, os emigrados, porque en tal día coma este reviven as lembranzas acuñadas, e coa moita destancia agrándase o prodixio da patria. Hoxe a nosa imaxinación anda por alá, en festa de saudades, escotando as cantigas montañesas e mariñeiras que van para Compostela, vendo o noso país embandeirado de azul e branco, con músicas, gaítas, pandeiros, aturuxos e foguetes... E dispóns de evocar o repique matutino das campás —mal ou ben, ao xeito de Otero Pedrayo—, eu podía evocar igualmente, todolos lances xubilosos desse día, hora a hora, minuto a minuto. Pero ¡cómo se tornan tristes as alegrías evocadas lonxe da patria! ¡Cómo doen as ledicias arrincadas do recordo da nosa moedade! E cómo para mí é certo o que dixo o mellor poeta de nosa estirpe:

*Sen tí perpétuamente estou pasando
Nas maiores alegrías, maior tristeza.*

Non é moi mellor evocar algo irreal, algo puramente imaxinario, alto que co seu simbolismo nos deixe ver o pasado para proveito de futuro, como unha boa esperanza. Podemos imaxinar, por exemplo, unha Santa Campaña de inmortaes galegos, en interminabel procesión. Alí veremos as nobres dinidades e os fortes caraiñes que dou Galiza no decorrer da súa Hestoria. Verémos camiñar en silencio, coa faciana en sombrás e o mirar caído na terra dos seus pecados ou dos seus amores, agachando ideias tan velhas que hoxe nin tansiquera seríamos capaces de comprender, e sentimentos tan perennes que

son os mesmos que agora bulen no noso corazón. Algúns verémos revestidos con ricos panos e fuscantes armaduras; pero os máis d'elos van descalzos e nus, cos osos prateados polo fulgor astral.

Ao frente de todos vai Prisciliano, o heresiárca decapitado, levando a súa propia caveira nunha arqueta de marfim e afincándose nun longo caxato, que remata coa fouce dos druidas, a modo de báculo episcopal. Siguen a Prisciliano moitos adeptos, varóns e mulleres. Detrás veñen dous magnates, que cicáis sexan: Teodosio, o grande Emperador de Roma, e San Dámaso, o Sumo Pontífice da cristiandade, seguidos ambos por unha hoste de soldados e eclesiásticos. Ollamos dispóns unha ringleira de mortos esclarecidos, que portan os atributos da súa dinidade ou da súa profesión. Alí distinguimos á virxe Eterna, a escritora peligrina, con túrica de branco liño e camiñando con arfado compás. Ao historiador Paulo Orosio, discípulo de San Agostiño, que marcha pensatible, c-un rolo de pergamo na man. Ao bispo e cronista dos tempos suevos, a Idacio, que alumea o camiño c-unha lámpara de bronce. A San Pedro de Mezonzo, o autor da *Salve Regina Mater* —o cántico e a oración más famosa da Eirexa—, c-unha fragante azucena nos beizos. Ao fundador San Rosendo, que sostén litúrxicamente a custodia do noso escudo tradicional. E moltos, e muitos máis, que é difícil dixer. Logo vemos ao primeiro Arzobispo de Compostela, o gran Xelmírez, revestido de pontifical, con aurífulxente cortexo de mitrados e coengos. Após do perlado ven Alfonso VII, o Emperador, con cetro na destra, espada na sinistra e coroa de ouro e pedrarias nas sens. Siguen ao Emperador: o Conde de Traba, seu aio, e demais bultos da soberba feudal de Galiza. Ollamos dispóns aos monxes letreados, en longa fileira, con velas aceasas e libros abertos. Ven detrás o mestre Mateo, o Santo dos Croques, co Apocalipsis debaixo do brazo, encabezando unha grea de arquitectos e imaxineiros, que portan as ferramentas das súas artes. De seguida aparece unha moitedume de xogares e trovadores, en mistura de tipos e atavios. Algúns semellan ter sido monxes; outros calzan esporas de ouro, en sinal de que foron cabaleiros; pero os máis d'elos van esfarrapados, con vellas cítaras, laúdes e zanfoñas ao lombo. Alí recoñecemos a Bernardo de Bonaval, a Árias Nunes, a Eanes do Cotón, a Pero da Ponte, a Pero Meogo, a Xohán de Guillade, a Meendiño, a Xohán Árias, a Martín Codax, a Paio Gómez Charino, a Macías, a Padrón, e moltos máis, todos con lume no peito. Non tardan en aparecer as dúas belidas e infortunadas irmáns, Inés e Xohana de Castro, a que reinou en Portugal dispóns de morta e a que foi raíña de Castela nunha soia noite morra de vran, como dúas rosas de prata as coroas do seu effímero reinado. Veñen de seguida os moltos varóns altaneiros de Galiza, os señores feudais, que non souperon vivir en paz, nin consigo mesmos, todos eles montados en bestas negras, dende Andrade, o Bó, seguido por un porco montés —símbolo totémico da súa casa—, até o valente Pedro Madruga, que leva o puñal da traición espetado nas costas. Como grupo singular destácase o Mariscal Pardo de Cela, xunto cos seus compañeiros de martirio, inxustamente decapitado, que sostén con entrumbas mans as propias cabezas, ainda frescas, que deitan sangue e piden xusticia. Tamén ollamos unha boa representación do feudalismo eclesiástico, e nél distinguimos aos tres Arzobispos Fonseca, pai, fillo e neto, seguidos por unha mula cangada coas obras de Erasmo. E detrás de tanto señorío feudal ven a pé o seu mellor cronista, Vasco da Ponte. De seguida recoñecemos a imponente tropa

dos irmáns, que arrastran cadeas, con bisarmas e fouces mangadas en paus, levando por abandeirado a Rui Xordo, que sostén en outo un facho de palla acesa e fumeante.

Eiquí comenza a decaer a categoría do fúnebre cortexo, como decae Galiza ao trocarse en povo vencido e subordinado. Pero sigue dando individualidades, como Sarmiento de Gamboa e os Nodales, que camiñan xuntos, portando astrolabios, atlas e cunchas estranhas; o filósofo escéptico, Francisco Sánchez, con muceta de Doutor; os Virreis de Nápoles e das Indias, Conde de Lemos e Conde de Monterrei, que serviron lealmente a quén non merecía ser servido por ningún galego; os tres grandes Embaixadores filipescos, Zúñiga, de Castro e Gondomar, que inútilmente derrocharon talento, sabiduría e artes diplomáticas; os escultores Moure e Ferreiro, xunto cos arquitectos Andrade e Casas e Noya, que ceibaron de cadeas a nosa orixinaldade

oprímidida; o P. Sarmiento e o P. Feijoo, que remediaron o retrazo cultural de España coa súa poderosa erudición e o seu xenio enciclopédico. Ven axiña Nicomedes Pastor Díaz, coa súa lira de nacra, abrindo a renascencia literaria de Galiza e seguido polos poetas Añón, Rosalía, Curros, Pondal, Fernández, Lamas, Amado Carballo, Manoel Antonio e tantos outros, todos con estrelas sobre das súas frontes; os historiadores Vicetto, Murguía e López Ferreiro, os patriotas Faraldo e Brañas, a pensadora Concepción Arenal, a escritora Pardo Bazán, e por fin o gran Don Ramón, aínda non ben descarnado...

Acabo de citar uns cantos bultos da Santa Compañía de inmortaes galegos, uns cantos nada máis, porque nos dous mil anos da nosa hestoria, os bultos contanse por milleiros.

Di Oliveira Martins que na Hestoria non hai máis que mortos e que a crítica hestórica non é un debate, senón unha sentencia. Pero todos sabemos que os mortos da Hestoria reviven e mandan sobre dos vivos —muitas veces desgraciadamente—, como todos sabemos que a mellor sentencia é a que se da dispóns d'un debate. Por eso eu gosto de poñer a debate a nosa Hestoria, non a nosa Tradición, porque si ben é certo que se pode compor unha grande Hestoria de Galiza con solo recoller as crónicas dos seus grandes homes, tamén é certo que ningún d'elos, nin todos eles xuntos, foron capaces de erguer a intransferible autonomía moral de Galiza á categoría de feito indiscutible e garantizado. Afortunadamente, Galiza conta, para a súa eternidade, con algo máis que unha Hestoria fanada, conta cunha Tradición de valor imponderable, que eso é o que importa para gañar o futuro.

Cando a Santa Compañía de inmortaes galegos, que acaba de pasar por diante da nosa imaxinación, se perde espesura d'unha frosta lonxana, con esa mesma imaxinación veremos xurdir do *Humus* da terra-nai, da terra da nosa terra, saturada de cinzas humanas, unha infinita moitedume de luciñas e vagalumes, que son os seres innomindados que ninguén recorda xa, e que todos xuntos forman o *substratum insobornabel* da patria galega. Esas ánimas sen nome son as que crearon o idioma en que eu vos estou falando, a nosa cultura, as nosas artes, os nosos usos e costumes, i en fin, o feito diferencial de Galiza. Elas son as que, en longas centurias de traballo, humanizaron o noso territorio patrio, infundindolle a todal-as cousas que na paisaxe se amosan o seu propio espírito, o que pode dialogar o noso corazón antigo e panteísta. Elas son as que gardan e custodian, no seo da terra-nai, os legados múltiples da nosa tradición, os xermes incorruptibles, da nosa futura hestoria, as fontes enxebres e purísimas do noso xenio racial. Esas moitedumes de luciñas representan o povo, que nunca nos traicionou, a enerxía colectiva, que nunca perece, i, en fin, a espranza celta, que nunca se cansa. Esas infinitas moitedumes de luciñas e vagalumes representan o que nós somos, o que nós somos e o que nós seremos sempre, sempre, sempre.

Velázquez o que eu quería decir n'este Día de Galiza, en louvor da nosa Tradición, por riba da nosa Hestoria, a todolos galegos que residen n'esta terra, que para nós é a segunda patria. E nada máis, amigos e irmáns.

Que a fogueira do espírito siga quemando as vosas vidas e que a fogueira do lume nunca deixe de quemar os vosos fogares.

O MAR GALEGO PRA O FUTURO

MARIA DO CARME GARCIA NEGRO

Castelao deixou no «Sempre en Galiza» que a existencia dun goberno galego era a primeira condición —anque non a única— pra encetar a nosa independencia económica. Hoxe, esta premisa sigue sendo necesaria e no mundo mariñeiro, debido á mesma natureza do traballo no mar, moi más evidente que noutros campos da nosa economía.

A nosa pesca non foi, como é lóxico, un sector económico que quedara ao marxe da dependencia que toda a economía galega tén con respecto a española: a pesca galega tén hoxe unha estrutura interna derivada da colonización que está a sofrir: a de baixura está esnaquizada, rexela un casi-caos do que sacan proveito exclusivamente os intermediarios e asentadores dos mercados centrais, que mediante a fixación oligopolística dos precios, consiguen, sin arriscar nada no mar galego, un bón proveito dil. Adocece, tamén, da falla total de ordenación da pesca de litoral, que podería ter sustituido á desaparecida de baixura combinando marisqueo e pesca no interior e aledaños das nosas rías, e por último, os nosos mariñeiro que atoparan un traballo como man de obra barata na gran altura das empresas monopolistas españolas, vense hoxe abocados ao paro ou á emigración, dado que este subsector —o de gran altura— está padecendo as consecuencias dunha política económica en certa medida moi alegre: as empresas necesitan dunha reestructuración que se fai á costa da venda de barcos, da reducción dos empregos, etc. (Por exemplo o acordo pesqueiro con Marrocos).

Dende esta perspectiva da problemática actual da nosa pesca, tentamos un exercecio de imaxinación no terreo da política económica. E pois, dende este prisma, onde se deberá xuzgar o que apuntamos de seguido como as primeiras medidas de política económica pesqueira do 1º Goberno Galego Popular.

MEDIDAS DE PROTECCIÓN DO MEDIO AMBIENTE MARIÑO

O Goberno Galego prohíbe a construcción da Central Nuclear de Xove, por ser un perigo, dada a contaminación térmica, que racharía o equilibrio ecolóxico do mar naquela zona e polo perigo en potencia que representa o transporte e máis o enterramento dos restos radiactivos.

O Goberno Galego obriga ao peche de Celulosas-Elnosa de Pontevedra, á espera dun plan de industrialización que decidirá encol da ubicación de aquellas industrias que señan riecerias para o desenvolvemento galego, e que supoñan un perigo contamnante.

O Goberno Galego estudará e decidirá encol da localización industrial que afecte en materia de pesca ás nosas rías e mar litoral. Asimismo, todas aquelas construcciones de vivenda, turísticas, terán de se axeitar a unhas normas xerais que non afecten ás explotacións costeiras.

O Goberno Galego establecerá normas de seguridade pra os transportes de substancias peligrosas (petróleo, gases, outras substancias químicas) que, en caso de accidente, podían ser nocivas para vida da flora e fauna mariñas.

ACORDOS CON OUTROS GOBERNOS

O Goberno Galego negociará cos países da Comunidade Económica Europea un

novo acordo pesqueiro que permita aos nosos barcos seguir faenanado no Gran Sol.

O Goberno Galego chegará a un concerto co Goberno Español encol da prestación do servizo militar polos mariñeiro galegos, pra que teñan oportunidade durante o mesmo de seguir enseñanzas teórico-prácticas sobre de pesca e mariñeiro.

O Goberno Galego terá concertos encol de materia laboral e prestacións de Seguridade Social con todos os países nos que haxa algún mariñeiro galego traballando.

MEDIDAS DE URXENCIA NO SECTOR CARA Á REFORMA PESQUEIRA GALEGA

Son un fato de medidas de aplicación inmediata con dous obxectivos primarios a cubrir:

- Frenar o desgaste dos bancos naturais e abrir cultivos novos, e b) Crear postos de traballo que recuperen escalonadamente a emigración.

Pra cubrir estes obxectivos, o Goberno Galego tomaría as seguintes medidas:

1. Fixación dun precio mínimo de venda pra todas as especies de peixe e marisco, fixación que se realizará sempre denantes do comezo de cada campaña. Esta medida leva apellada a obriga de vender pra o consumo interior a este precio mínimo un volume de peixe determinado e destinar o resto á exportación a un preço máis alto.

2. O Goberno Galego encargará á Universidade, Escola Superior de Estudos Pesqueiros, e técnicos competentes a confección dun plan de ordenación das rías que contemple as actuais posibilidades de extracción e cultivo de especies nas mesmas. Aspectos importantes deste plan son a confección dun plan de vedas prá sua inmediata posta en vigor, así como unha táboa de criterios racionais de selección das artes de pesca axeladas ás nosas rías e mar litoral.

3. O Goberno Galego concederá cretos prá renovación da flota pesqueira de baixura e litoral, ao mesmo tempo que obriga a seguir a mesma política aos intermediarios financeiros que negocian co aforro galego.

4. O Goberno Galego prohíbe hoxe a importación de peixe ou mariscos substitutivos dos nosos, e a importación das conservas sofrirá un gravamen especial.

5. O Goberno Galego promocionará o nacemento de cooperativas de producción-comercialización dentro dun plan que contemple a posibilidade de crear industrias conserveiras ligadas a estas cooperativas.

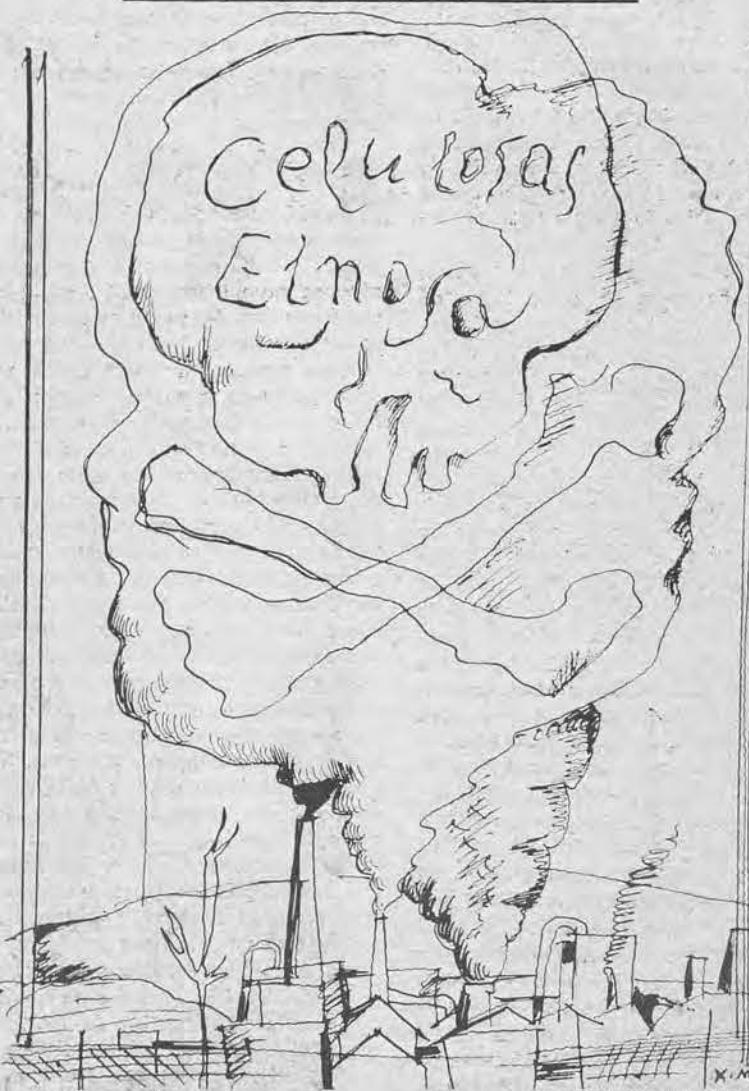
MEDIDAS REFERENTES AS CONDICIONES DE VIDA E TRABALLO NO MAR

O Goberno Galego regulará todas as ordenanzas de traballo dos asalariados no mar e as normas do traballo en cooperativas.

A Seguridade Social dotará, como mínimo, de postos de uxencia en todos os portos, equipos de auxilio e salvamento, así como a construción de centros asistenciais nas vilas cabeza de comarca. Especial atención merecerán as enfermedades profesionais, accidentes laborais, pensións de xubilación, etc.

¿QUÉ INDUSTRIAS?

MANUELA FRAGUELA SEOANE

X.M. ILUSTRACIÓN XULIO MASIDE

Dado que o noso obxeto é plantexar o tema do tipo de industrialización a montar polo Goberno Galego Popular, deberíamos ter de conta alomenos 3 cuestións previas:

1. Partir do feito de que Galicia tén una realidade económica propia.

2. Aceptando o anterior, non se deberá prescindir dos condicionamentos que a realidade galega tén, se ben o proceso industrializador tentará transformala nun senso progresivo.

3. Debemos ter de conta que todo o beneficio da industrialización debe ser pra o pobo galego no seu conxunto.

Non pode o Goberno Galego encetar un proceso de industrialización sin contar con fontes de financiación; xa que logo, e pra potenciar unha industrialización propia e non dependente das inversións estranxeiras, o Goberno Galego impoñerá a obriga a todos os bancos e caixas de aforro de invertir o aforro galego no país, eisí como a reinversión dos beneficios.

O Goberno Galego necesita, pra poñer a andar o seu programa de industrialización, contar cuns criterios biolóxicos, ecológicos, de conocemento das riquezas do noso sochán, da natureza do noso chan e de axeitamento á realidade galega da moderna tecnoloxía, pra o que potenciará un programa de investigación capaz de proporcionar estes criterios de actuación.

O Goberno Galego non permitirá a implantación de industrias que conlleven a monopolización do mercado interno.

O tipo de industrias que o Goberno Galego Popular promocionará é aquel que, partindo dos nosos recursos (naturais ou non), realicen integralmente o proceso productivo da sua transformación en Galicia, a transformación industrial dos recursos que o noso agro proporciona, os do mar, os recursos minerais, aproveitando deixa o 100% a nosa produción de enerxía eléctrica, eisí como áqueloutro tipo de industrias que hoxe non realizan en Galicia máis que unha fase do proceso productivo: automóvil, industria naval, e derivados do petróleo.

que deberán completar en Galicia o seu ciclo productivo: abonos e industrias do plástico na petroquímica, plantas siderúrxicas e fundicións pra navais, industrias auxiliares pró do automóvil e naval...

Amais, terá de conta a necesidade de absorber man de obra liberada, tanto do agro como do mar, ou que proceda da emigración; será, pois, un tipo de industria intensiva en man de obra e non en capital, como son as actuais.

Otro obxectivo a cubrir polo programa de industrialización e levar a cabo polo Goberno Galego, é desbotar a imaxe dunha Galicia dividida en costa e interior, cidade e campo, tentando que a ubicación das industrias seña armónica co hábitat galego.

Esbozamos a continuación unha posible lista das industrias modelo:

Centros de recría do noso gando.

Industrias conserveiras de carne.

Industrias conserveiras de peixe e marisco.

Industrias transformadoras do leite e os seus derivados.

Envasadoras de todas as plantas medicinais que existen en Galicia.

Industrias conserveiras de froitas e verduras, eisí como o seu conxelamento.

Industrias transformadoras da madeira, dende celulosa, papel e artes gráficas móbiles, ebanistería artística, envases de madeira e de cartón.

Industrias dos envases tanto metálicos como de vidro pra todas as conserveiras.

Industrias productoras de bens de equipo e maquinaria industrial e agrícola.

Industrias testiles que utilicen as materias primas do noso agro e que, ao mesmo tempo, potencien certas artesanías hoxe case desaparecidas, pro que son elaboradoras de produtos dunha alta calidade: lá, liño e todos os seus derivados.

Neste senso, o Goberno Galego, ao pulsar estas industrias, trata de facer un artellamento interno que nos permita unha certa especialización, encamiñada non sómente a satisfacer a demanda interna galega, senón tamén a conquerir divisas coas exportacións.

O ENSINO NUNHA GALICIA EN PROCESO DE DESCOLONIZACION

FRANCISCO RODRIGUEZ

Hai un mes, o Goberno provisorio da nación galega, por boca do seu presidente, declarou a soberanía da nosa patria sobre os seus medios de producción, sobre das suas fontes de riqueza, sobre da sua vida social, en definitiva, sobre da construcción dun futuro acado para todas as clases traballadoras. Tendo en conta os presupostos de que parten as forzas sociais trunfantes, despois deste longo combate contra do colonialismo e imperialismo, que tí e máis eu coidabamos non íamos ver en vida esmagados, pesie á nosa adicación entusiasta á causa dos nosos pobos, a filosofía que subxacerá ao sistema educativo será prácticamente a contraria á que subxacía na Constitución española do Estado unitario. O Ministerio de Educación xa anunciou públicamente un fato de medidas que está disposto a executar con realismo, pro tamén con decisión.

Unha das maiores esperanzas, a este nivel, é que ao frente dos organismos públicos está xente moi identificada cos intereses do noso pobo nesta etapa histórica, moi coerentes nos seus principios patrióticos e anticolonialistas, sin desconocer os conflictos e contradicciones que van ter de encarar, que imos ter de encarar. Foi preciosa a intervención do Ministro de Educación ao traveso da TV e da radio pra dar a conocer as medidas do Goberno provisorio neste terreo, dacando co que as forzas políticas patrióticas defendean básicamente, sempre no seu enfrentamento co Estado capitalista colonial español. Dixo que á titulada «libertade de ensino» o Goberno galego oponerfalle un ensino galego, laico e único, igual pra todos. Esplicou cómo aquel principio angular do sistema educativo democrático-burgués e colonialista español non servira más que pra perpetuar a función conservadora da división social do traballo e, polo tanto, o papel do noso pobo como emigrante, superexploitado e despreciado. Axudara a unha maior privatización no funcionamento do sistema educativo respecto mesmo da España fascista, seguiría a espallar prejuicios e acientifismo, tentaría ideoloxizar con moralismos «democráticos» a poboación traballadora, confundiríanos pra que non recobráramos a nosa conciencia nacional esmagada, continuara a españolizar ás nosas clases populares pra que non se socializaran dende un punto de vista galego e progresista. Con rotundidade, anunciou que a única saída a este engano consistía na estatalización do ensino (servicio público, igual pra todos, gratuito e obrigado) e na sua nacionalización (galeguización, destinada a recobrar a coherencia social-popular, a integración da poboación nas actividades productivas e sociais dunha nación por fin xa soberana). Seique xa se tomaron as primeiras medidas neste senso. Os colexios subvencionados ao 100 por 100 están a ser nacionalizados. Se teñen edificios bós e axeitados, son tamén espropiados, previa indemnización aos seus donos. No caso de negativa por parte da empresa privada a vender os edificios, ou ben se estés non reúnen os requisitos establecidos, alúganse provisionalmente. O profesorado, debidamente titulado, queda nos seus postos de traballo, sefan persoas laicas ou relixiosas. Xa podes maxinar que a xerarquía eclesiástica escomenzou a rambera como un can doente, decindo que se atacaba a libertade e os dereitos dos pais, pro tamén grande cantidade de comités de empresa, de organizacións populares, de asociacións de veciños, de sindicatos, etc... manifestaron o seu total apoio. Co personal non titulado cubriránse funcións administrativas, burocráticas ou de servicios, conforme ás necesidades. No caso de colexios infráhumanos (faíados, socháns, etc...)

ILUSTRAÇÃO AURICHU PEREIRA

pecharánse decorrindo e o seu alumnado integrarase no colexio nacional máis proximo ao lugar no que habite o nen. A dous meses do comezo do curso, o Goberno tén garantizada xa unha rede de establecementos oficiais do ensino que cobrirá as necesidades de toda a poboación, por suposto gratuitamente nos seus escalóns primario e medio.

Rein moito cando o ministro dixo que non ían prohibir o ensino privado, pero que, claro, os seus custos terían de correr por conta da persoa ou entidade patrocinadora, ademais de que tería de estar sometido á fiscalización do Estado pra que se cumprira a lexislación establecida en materia educativa, tanto no referente a cuestións pedagóxicas coma no referente ao status laboral do profesorado. Non hai grupo social en Galicia interesado nunha alternativa eisí; se o houber, e tiver que mantela nunhas condicións tan pouco lucrativas económica e ideolóxicamente falando, estou por asegurar que sería minoritario e, dende logo, aparecería como anti-popular, por anti-social. Nembargantes, coido que fixo ben o Goberno, nesta etapa, en non prohibir explícitamente o ensino privado, pois vai ser inviable os presupostos nos que se está a mover a nosa sociedade, polo que terá que pechar ou ir pasando a ensino público/estatal. Por certo, que os traballadores do sector, como nacionalizado, serán todos funcionários do Estado, sometidos ao mesmo status laboral e económico, respetando algúns dereitos que non sefan abusivos, en principio, dos corpos xerárquicos existentes, que quedan todos a extinguir, e abocados na práctica ao corpo único do seu respectivo sector. Coido que a verdadeira Libertade de ensino vai estar máis garantida dentro dos proyectos de galeguización, de descolonización, favorables á maioría do noso pobo, que nos tan cacareados sistemas que inda rexen en grande parte da Europa occidental, porque o profesorado vai ser, está sendo respetado to-

talmente na sua pluralidade ideolóxica, como se está a demostrar coas medidas tomadas no eido laboral. O ministro, ao que conozo dende mozo porque foi alumno meu alá en Ourense, que tén as ideas moi claras, e non che é nada dogmático, tendo fondas conviccions, dixo que o Goberno non impoñerá nin unha filosofía da historia nin unha metodoloxía específica no ensino, inda que sí velará por que calquera das utilizadas non seña anti-galega, prejuiciosa ou acientífica. Dende logo, pódioche asegurar que a falla de espírito crítico, o denominador común dos prejuicios, o irracionálismo e o rutinismo eran ben comunes dentro do profesorado hasta de agora. Pluralismo crítico, enriquecedor, había pouco. Os casos de persecución directa ou indirecta contra dos mellores mestres, os más responsables, mellor preparados e más identificados co seu pobo, con métodos sutis, e moitas veces descarados, era unha constante. Teño a certeza de que, cando menos, a estupidez e más a mezquindade van recuar inda ben. Maior contribución ao pluralismo non pode haber... De momento, namentres non se establecen criterios pra fundamentar a carreira docente e non se axeite o número de titulados ás necesidades do país, o acceso ao ensino será mediante probas públicas, o más racionais e críticas posibles, a cada un dos ciclos educativos existentes. O tribunal será de docentes, pro o control da pureza e obxectividade das mesmas correrá por conta do Estado e da organización sindical dos traballadores (estase a punto de conseguir a unidade sindical; somente quedan uns pequenos sectores recalcitrantes vencellados a alternativas neocoloniais encubertas, que non poderán dar moito a tabarrar... Nesto o Goberno está unha migallita dubidoso en se facela por decreto).

Notouse algo nervoso ao Ministro —sabedor de que eiquí estamos nos xogar muito— cando falou da urgente galeguización do profesorado no seu conxunto. Será

un proceso indicativo, propiciador, abertamente alentado e protexido, inda que non explicitamente coercitivo. Anunciou que non se diferenciaria pra nada entre profesores de orixe galego e estranxeiro, somente se tería presente a disponibilidade a integrarse na vida colectiva, nos projectos sociais do noso país. Referíndose espíciticamente ao proceso de normalización lingüística no sistema educativo, dixo que non estaría illado do proceso a nivel social, senón máis ben reforzado. A tarefa máis coherente e inequivocable galeguizadora, neste senso, estase facendo ao traveso dos medios de comunicación nacionalizados (TV, prensa, radio...) saberás que «La Voz de Galicia» foi nacionalizada polos seus servizos ao imperialismo, ao colonialismo, e pola sua combatividade contra do nacionalismo... agora vai todiña en galego e con outro xeito máis honrado, veraz, e contribuíndo moito informativamente a unha conciencia galega). Co ensino vaise facer o mesmo, pero respetando, nunha etapa de transición —arredor de cinco anos—, os dereitos individuais dos alumnos e profesores, mentres non esista unha integración total. Quérese decir que, de súpito, todo o profesorado capaz e con vontade de facelo impartirá as suas clases en galego. O resto, conforme as suas características individuais, axudado polo clima social de crecente galeguización, entraría a practicálo progresivamente, iniciando a sua laboura docente neste idioma cando se sentir preparado. 15 anos pra se integrar parécenme moitos...! Bueno, eisí ningúen vai decir que non é posible ou que o violentaron psicolóxicamente... Co alumnado, respetándolle a sua práctica individual, ésta non se terá de conta numéricamente pra non galeguizar lingüisticamente o ensino. O Ministerio vai dirixir o proceso, vai facer que se cumpran etapas do mesmo, respetando individualmente á xente, porque sabe que si socialmente existe o mesmo proceso, e o aparello institucional do Estado lle é favorable, se chega a completar totalmente. Estou seguro de que vai haber moitos profesores, como xa había dabondo, impartindo clases en galego a alumnos maioritariamente español-falantes, e algúns profesores impartindo-as en español, diante de alumnos maioritariamente galego-falantes. E entrabolados dous casos, teño a certeza de que os español-falantes serán transitorios, en proceso de integración, respetados individualmente. Os galego-falantes irán en aumento, en proceso de recuperación e de exigencia dos seus dereitos individuais-colectivos, respetados e integrados como pobo, no nome dunha alternativa social. Poucos van ser os casos de recalcitrantes anti-galegos, de auto-colonizados hostiles ou de colonizadores combativos, agora que a situación social e política xa cambeou... Poderíache falar de más medidas anunciadas ou en vias de aplicación (o problema do acceso á Universidade e a sua funcionalidade social, a integración do ensino no proceso productivo e no proceso social, cambios pedagóxicos...), pero non poido gastar máis papel... Témolo algo racionado, porque o noso Goberno, acertadamente, pechou a fábrica de celulosa de Pontevedra pra trocalo de lugar e perfeccionala técnicamente; o mesmiño que fixo con outra que tí non conoceras cando viñeches a Galicia, porque aínda non a poideran espetar, precisamente noutro lugar de caraío: a ría de Muros... Importaremos papel (como antes, polo demais) por seis meses, que xa comenzará a funcionar unha delas e con todo o proceso productivo á sua beira... Cántame cómo foi a revolución en Santo Domingo, cómo vai, e cómo estás ti... Unha fonda aperta.

SAUDOS PATRIOTICOS E ANTI-IMPERIALISTAS.

«De manán cedo, os gaiteiros saíron polas rúas dando a alborada. O Concello izou no Pazo municipal a bandeira galega, así como tamén a Academia Galega, a Irmandade da Fala e a meritísima e culta Reunión Recreativa e Instructiva de Artesanos... Moltos particulares e irmanos, puxeron nos balcóns banderas galegas. Unha nota interesante douna a casa de baños «La Salud». Este ano fixo a inauguración da sua praia en Riazor, no día de Galicia. Todo los anos abundaron en Riazor as cores abermelladas e amarela; más este ano «La Salud» trouou a pintura das casetas dos baños, e foron izadas nos doce mástiles, outras tantas banderas de Galicia».

Así recollía A NOSA TERRA os actos celebrados na Coruña en conmemoración do 25 de Xullo de 1922, que dende dous anos atrás se viña festexando e como **Día da Patria Galega** ou ben **Día de Galicia**, asegún as convocatorias das **Irmandades da Fala**. A celebración tiña un carácter de vinculación sentimental e de compromiso moral, chamando á concienciación dos galegos pra que «siquera unha vez, poñan o seu pensamento na Terra nai á que se deben, e atendendo ao noso rogo, unha vez tamén polo menos, usen a fala que é alma da raza, o noso propio espírito», como un chamamento á concienciación

galega ainda non organizada específicamente.

De todos xeitos, atopamos, xa no ano 22, posturas individuais, como a de Víctor Casas —director de A NOSA TERRA na época do P.G.— que atina co espírito que no sucesivo irá tendo o 25 de Xullo: «Mientras o estado de Galicia non cambie, nós os nacionalistas, temos que facer neste día actos galeguistas, aparte dos que facemos durante o ano, con ouxeto de lembrarles a terra onde nasceron. Simbolizando a nosa **Patria** na data de hoxe e traballando a cotío como xa o vimos facendo pra despertar a conciencia deste secular sono que non pode continuar máis tempo, chegaremos, dos propios galegos depende que tarde moito ou pouco, ao verdadeiro «Día de Galicia», que será o día en que todo los galegos decatados xa do que como tales debemos ser, podamos decir que temos unha **Patria** grande e libre feita co noso esforzo e co noso traballo».

As Irmandades adoptaron o termo **Patria** referido a nosa nación, dándolle un senso coincidente co anti-imperialismo sentimental.

O movemento galeguista das Irmandades no 1923, estructúrase por toda a nación e as convocatorias e chamamentos á celebración patriótica concretizanse: *Pensa hoxe, con recollimento, que á tua **Patria** non se lle conceden os dereitos*

1977: MONCHO, ASESIÑADO NO 1972, TAMEN ESTABA

que lle corresponden. Pensa que xentes alleas téñen agrillado con grillós de ferro e que si ti queres pódense esnaquizar». Por outra banda as chamadas á organización son constantes: «*Irman galego, a túa **Patria** agárdate*».

O control exercido durante toda a dictadura de Primo de Rivera fixo que as Irmandades non poideran levar a cabo actos nacionalistas e que, a partir do 24, as convocatorias, de portas adentro, fagan referencia e ironicen á dictadura que as couta: «*Aló no interior dos nosos espíritos é onde festexamos o único*

e verdadeiro «Día de Galicia», que poderá sofrir altas e baixas, pero que haberá de ficar marcado para sempre para que sexa festexado por todos o mesmo que o fan os pobos definidos que gozan das libertades a que teñen dereito».

«Nada novo se fixo este ano. Ao contrario; po-las circunstancias se non poideron facer algunas cousas que se fixeran anos anteriores. Máis non importa. Xa se farán e outras máis». Daquela a prensa comenza a recoller cativamente o movemento cultural promovido polos galeguistas. Nese día, «El Pueblo Gallego» e «Galicia» de Vigo fixeron números extraordinarios adicados ao dia, aparecendo neles gran número de artigos en galego. A nosa ambora aos dous xornales víxeses. Os da Cruña, como de cote, sempre na «horta».

A longa dictadura de Primo de Rivera e a evolución das Irmandades darán lugar, coa chegada da II República española, á creación do Partido Galeguista que, deixa a guerra, daralle un novo pulo ao «Día de Galicia» como festa dos nacionalistas, que anceían unha **patria** furturante, dona de si mesma desde posiciones anti-imperialistas e populistas, pero cheas de pragmatismo. As convocatorias desta etapa política fan referencia continua á situación económica e cultural de Galicia e vaise identificando esta loita coa das clases populares. No voceiro do Partido Galeguista, A NOSA TERRA, atopamos continuas mostras da coherencia ideolóxica do seu nacionalismo a traveso dos chamanamentos ao **Día da Patria**: «*Mozos galegos! Os enemigos da nosa **Patria** queren desgaleguizala. Os enemigos de Galicia teiman facer esquecer a nosa historia, desterrar as nosas tradicións e os nosos costumes, privarnos do derecho de empregar a nosa fala e a nosa libertade*».

«Libertade, si, pra todos: libertade pra os homes e libertade pra os pobos: Pensade, ¿cómo han ser celibes os fillos dunha **patria** que está esprotada por outra nazón? Ollade o espetáculo que está dando o Goberno Samper «autonomista», e preguntade si as autonomías seguindo así serán unha solución».

«Loitemos todos, por unha Galiza ceibe, por unha Galiza de traballadores do campo e do mar xunguidos nun fraternal abrazo, con aqueles traballadores intelectuás que sintan o orgullo e honra de ser nados na nosa Galiza». Tampouco fa-

CARLOS DÍAZ
A FORZA PUBLICA TOMA «MILITANTES REPITE ANO TRAS ANO

Illa o didactismo cunha pingamor; ver, senón, o retallo feixista exortado na parte superior mesma páxina.

O Partido Galeguista, reuniéndose en mitins por toda a nación con distintos motivos, si bien os do «Día de Galicia» estaban máis ou menos centralizados en Santiago, onde se chegou a reunir totalmente pra escutar aos sacerdotes a Praza da Quintana, da basílica compostelana. O «Cónego negro», Gil Robles prohibiu os mitins de celebración do «Día de Galicia». A semana escasa do 25 de Xullo do 36, no 25 de Xullo, comenzaban as persecucións que convertirían en mártires a numerosos galeguistas.

REXURDIR NA POSGUERRA

A represión fascista do General Franco, concentrada especialmente sobre os movementos nacionalistas no Estado, deixouse tirar tamén sobre os restos da I República Galeguista desartellado a capacidade pra reorganizar a loita. Deste xeito, a conmemoración patriótica esmoreceu durante unha hastra que foi asumida polo imperialismo popular. Noustante, en 1953, e promovida polo galeguismo tradicional, durante máis dunha hora a máxima expresión de galeguismo nos 25 de Xullo —que o men convertira no maior evento de «espagnolidad», viuse reducida a unha misa en honor de Rosalía de Ferreiro, que xuntaba na eirexa de Santo Domingo a misa de Santiago o afán testemuño do sentimento de galeguidez. Existe a todo, a vixiancia policial militar, sempre presente nestas celebracións, que co percorrer dos anos quedaron convertidas en un folklórico-religioso, que, si bien environou pra enlazar co novo nacionalismo popular, perderon o seu carácter inicial.

No ano 68, a Unión do Pueblo Galego (UPG) fai unha convocatoria de claro contido anti-imperialista, «unha concentración prás 12 horas no 25 de Xullo, na Praza do Obradoiro compostelana, baixo a vella denominación das Irmandades da Fala de **Día da Patria Galega**». Milhares de panfletos espallaron por toda a nación e unha parada

1969. A SAIDA DA MISA, OS PRIMEIROS BERROS DE «VIVA GALICIA CEIBE»
(1) XAIME ILLA. (2) O QUE ORDENOU CARGAR, CAPITAN YAÑEZ DA P. A. (3) COMISARIO ARMADA, A ESPERA DE XAIME ILLA.

920 - 1978

TENTO PATÓTICO COLONIAL

<MILITARISMO: UNHA SITUACIÓN QUE SE

POUSA

1977 «POLAS BASES CONSTITUCIONAIS DA NACION GALEGA»

E MIRA SI SERÁ IMPORTANTE O DÍA DA PATRIA GALEGA QUE LLE SAEMATE FALSIFICACIÓNS

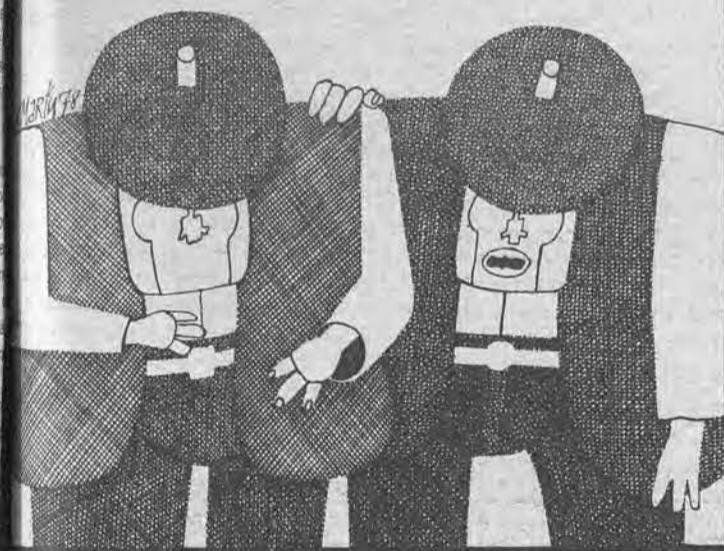

ILUSTRAÇÃO XAQUIN MARÍN

Rosalía Ferradura compostelana invitou á Santiago a un acto que, pola presencia do Exército, prá entrega da «Ofrenda Nacional al Apóstol» e da Policia Civil militar, non chegaría a celebrarse. Os convocados acodiron, despois, á misa de Rosalía na que, en aquel ano, algo xa cambeara.

En 1969, o acto de Santo Domingo, máis numeroso que noutras ocasións, celebrouse coa presencia manifestante da Policia Armada que, á Pobra de Rosalía, cargou sobor dos asistentes. En 1970, o exerto brutal. Mientras os asistentes berraban «salvaxes!», «salvajes!», o director do coro que premeiramente entonara o Himno Galego Dr. Guitián e o Sr. Illa Couto, con detidos e trasladados á comisaría. A Xaime Illa acusárono de ini-

ciar o conflicto e resultou condenado por elo, si ben unha sentenza do Tribunal Supremo de 1971, estimou que o berro «Viva Galicia ceibe» «no implicaba risco o perigo inmediato de incitación a la rebelión separatista» e absolvió.

No 74, unha ampla campaña promovida pola UPG en toda Galicia e que concluiu co lanzamento de panfletos en distintos lugares de Santiago, e no mesmo adro da eirexa de Santo Domingo mediante explosivos accionados por un dispositivo de relojería, daralle ao **Día da Patria Galega** unha nova dimensión popular, a das clases traballadoras galegas, e o significado anticolonial que, dende aquela, defendeu o MN-PG. Nesta data, á entrada da misa da Rosalía, houbo varias detencións.

CONCENTRACIÓN «UNITARIA» NA CARBALLEIRA DE SANTA SUSANA

Despois dunha forte campaña de agitación e propaganda en cidades, vilas e parroquias de toda Galicia, destinada a popularizar o senso do **patriotismo** galego, no 1975 a recién nata Asamblea Nacional-Popular Galega (AN-PG) e a UPG convocaron mediante octavillas e pintadas a unha concentración en Santo Domingo ás 6 da tarde. Ese ano, unidades especiais traguidas de Valladolid vixiron fortemente as entradas e prazas de Santiago e de xeito especial os arredores da Eirexa, onde chegaron a concentrarse unhas mil persoas. Un saído de 11 detidos impediría que a manifestación prevista se efectuase.

O que hastra entón somentes forra assumido polo nacionalismo popular, en confrontamento directo cos partidos de dirección estatal, pasa a ser utilizado por outros grupos, a partir do 76, dentro do proceso de galeguización formal que, sobre todo a nivel de siglas, se dá no país.

A presencia do recén coroado Juan Carlos I, os enormes contingentes de policías chegados de todas partes, a prohibición espresa do Goberno Civil, non impidiron, no

76, a celebración da maior concentración nacionalista deica entón acontecida en Santiago, que, pesa a ser disolta ao pouco tempo, puxo de relieve a crecente incidencia na sociedade galega do MN-PG. Pancartas como «Industrias racionais, si, coloniais non», «Goberno Galego Democrático e Popular», bandeiras do SOG, AN-PG, UPG e algúns da LCR, déronlle coor a aquel acto de máis de 5.000 persoas, que, pesa a ser disolta, reproduciérase durante todo o día nos distintos barrios e prazas da cidade. A represión foi brutal: 110 persoas resultaron detidas ao longo da xornada.

O enfrentamento nacionalismo/españolismo deixouse ver nesta xornada por primeira vez, coa celebración, baixo da mesma denominación, de saltos esporádicos promovidos polo MCG.

No 77, tras da celebración das primeiras eleccións e a apertura do proceso constituyente español, coa excepción de UCD, AP, PSOE e PCG, a maior parte dos grupos de ámbito español e outros formalmente galegos, convocaron a unha

concentración «unitaria» na carballeira de Santa Susana de claro sentido autonomista, onde somente se xuntaron, a pesares do amparo da legalidade, 2.000 persoas. Por outra banda e a esa mesma hora, as 12 do mediodía, unha manifestación solicitada cun mes de antelación e expresamente prohibida polo Gobernador Civil, xuntaba na Ferradura a máis de 10.000 persoas que baixo lema: «Defende as Bases Constitucionais da Nación Galega» percorrian boa parte da cidade sen que a policía chegase a intervir. A mobilización, convocada polo Bloque Nacional-Popular Galego (AN-PG/UPG), sumouse a LCR e grande cantidade de **patriotas** procedentes de toda a nación. Pola tarde, unha festa mítn na que intevirían representantes das nacións oprimidas do Estado, deu cume ás actividades da más importante xornada de afirmación **patriótica** desenrolada deica hoxe, e cujo éxito se debeu, sen dúbida, á forte incidencia do Bloque tras da campaña electoral e a unha ben estructurada campaña do 25 de Xullo, que levou a convocatoria a todos os recunchos da nación.

COMUNICACIONES E TRANSPORTE

XAQUIN LOPEZ FACAL

O trazado básico da rede central de carreiras de Galicia data do tempo dos romanos. O triángulo básico das comunicacións por carreira en Galicia son as que van da Coruña a Tui pasando por Santiago e Pontevedra (N-550); da Coruña a Ponferrada pasando por Betanzos-Lugo-Beceireá (N-VI) e a de Porriño-Ponferrada pasando por Ourense-A Rua-O Barco (N-120). Este triángulo básico das comunicacións por carreira tén o seu orixe nas calzadas romanas, XVIII, XIX e XX que además de comunicar Galicia, servían de vías de enlace co esterior (Castela, Lusitania, Asturias). Dentro do triángulo básico, esistía e existe un sistema de comunicacións en forma de malla ou retícula que comunica Galicia.

Esta estructura reticular é fundamentalmente diferente do sistema de comunicacions por carreteira no Estado español, que tén carácter radial. O sistema reticular existente en Galicia, é unha adaptación das comunicacions ao tipo de asentamentos da poboacións (pequeños núcleos dispersos). Dende un punto de vista relativo, nunca estivo Galicia tan ben comunicada como no tempo dos romanos.

A pesares de que a densidade de carreiras en Galicia é moi superior á media española (4,11 Km/1.000 h. no E. E. frente a 7,24 Km/1.000 h. en Galicia) si se profundiza un pouco en estas cifras, empezan a aparecer as desventáxas.

Asegúron os datos dados, en Galicia predominan as carreteleiras da rede provincial sobre das do Estado, e dentro das carreteleiras provinciais, predominan as locais, que son moi deficientes en canto á construcción e os firmes.

A pesares de que nos últimos anos se fixo unha grande inversión en asfaltar a rede provincial que na sua maioría presenta firme de macadam (terrás e pedra apisonadas), debido ao sutil espesor das capas de asfalto e ás suas características técnicas, en moitos casos pra cargas máximas de 5 Tm., abonda que haxa perto unha canteira, fábrica, aserradeiro, etc., pra que, axudado polo réxime de chuvias e mal estado das cunetas, esteñan nun estado deplorable ao pouco tempo.

Asegún datos do censo en 1920, no sector primario habería en Galicia o 52,54% da poboación, e dentro deste corresponderíalle o 32,2% á agricultura e o

CARREIRAS (1973)

	Longitude da Rede			
	GALICIA		ESTADO ESPAÑOL	
	Km.	%	Km.	%
Resto do Estado	6.239,3	51,1	78.209,5	56,2
Rede Provincial	5.961,4	48,9	68.798,7	43,8
TOTAIS	12.200,7	100	139.008,2	100

PELIGROSIDADE DO TRAFICO EN CARRETEIRA (1975)

Obtido de dividir o número de accidentes con víctimas, polo número de vehículos/kilómetro (en miles).

Obtido de dividir o número de accidentes con víctimas, polo número de vehículos/kilómetro (en miles).

FERROCARRIL

	GALICIA	ESTADO E.
Km.	1.057	16.539
km/100 Km ²	3,57	3,27
Km./100 hab.	0,41	0,49

ta Vigo-Ferrol está actualmente sin esparcir en más da mitade do seu recorrido, considerar a sua necesidade e facer unha solución alternativa (autovía, Redia); dende o momento en que en Galicia é moito máis necesario o acondicionamento e millora da actual rede, que conqueriría unha integración e desenrollo homoxéneo da nosa nación, antes que unha absurda inversión que somente favorece intereses antigalegos.

Respecto do resto dos medios de transporte, somente fazer algumas pres-
siões:

O ferrocarril, ben se pode ver que de do á densidade de poboación de Galicia dato Km./1.000 habitantes, é notablemente inferior á media do Estado. O estado actual do tendido de vías férreas debe ser ben mediocre, non hai datos de accidente respecto da lonxitude da vía e número de pasaxeiros, pero non hai máis que ver graves e continuados accidentes pra poderlos imputar a «fallos humanos».

Dous datos máis pra rematar cos ferrocarriles: o escaso grau de electrificación pesares de ser Galicia o principal centro de produción de enerxía eléctrica do Estado e aplicando o índice: n.º estacións de Renfe/1.000 habitantes, as catro provincias galegas están incluídas dentro das 15 peor dotadas do Estado.

— Das comunicacóns por mar, semente caíbe sinalar que a espectacular fra do porto da Coruña se debe nun 90% PETROLIBER, que se limita a unha primra transformación do petróleo, sin crear ha industria petroquímica ausiliar en Galicia. O valor engadido producido como fruto de transporte por mar, podería poñerse lagararía de Arousa, pero o superporto... matou non vindo pra Galicia.

O caso de Cee, pequena vila da costa da Coruña, pode parecer sorprendente, pero é debido a unha «famosa» fábrica de obrubos metálicos que, fundindo ferroaluminios «esporta» éstas; deixando en el contaminación no ar e no mar, silicatos intoxicacións por manganeso, etc.

—Do tráfico aéreo, somentes caldear de decir que o aeroporto de Santiago absorbe 68% do total, A Coruña o 21,7% e Vigo 10,3% (datos de 1972). Tendo en conta que o tráfico aéreo se multiplica por 12,2 en 9 anos (de 1963 a 1972), non compreñemos máis que conquerir unha mellora nas comunicacíons dentro de Galicia para facilitar mais áxil este tráfico.

What can one do? Wait.

MAR (Mercancías, 1971)

	Tm. de mercancías
A CORUÑA	7.156.387
VIGO	1.676.043
FERROL	627.697
PONTEVEDRA	356.546
VILARGARCIA DE AROUSA	165.748
CEE	147.793
BURELA	59.677
CELEIRO	58.171
CARIÑO	58.340
TOTAL	10.298.402
TOTAL GALICIA	10.357.211

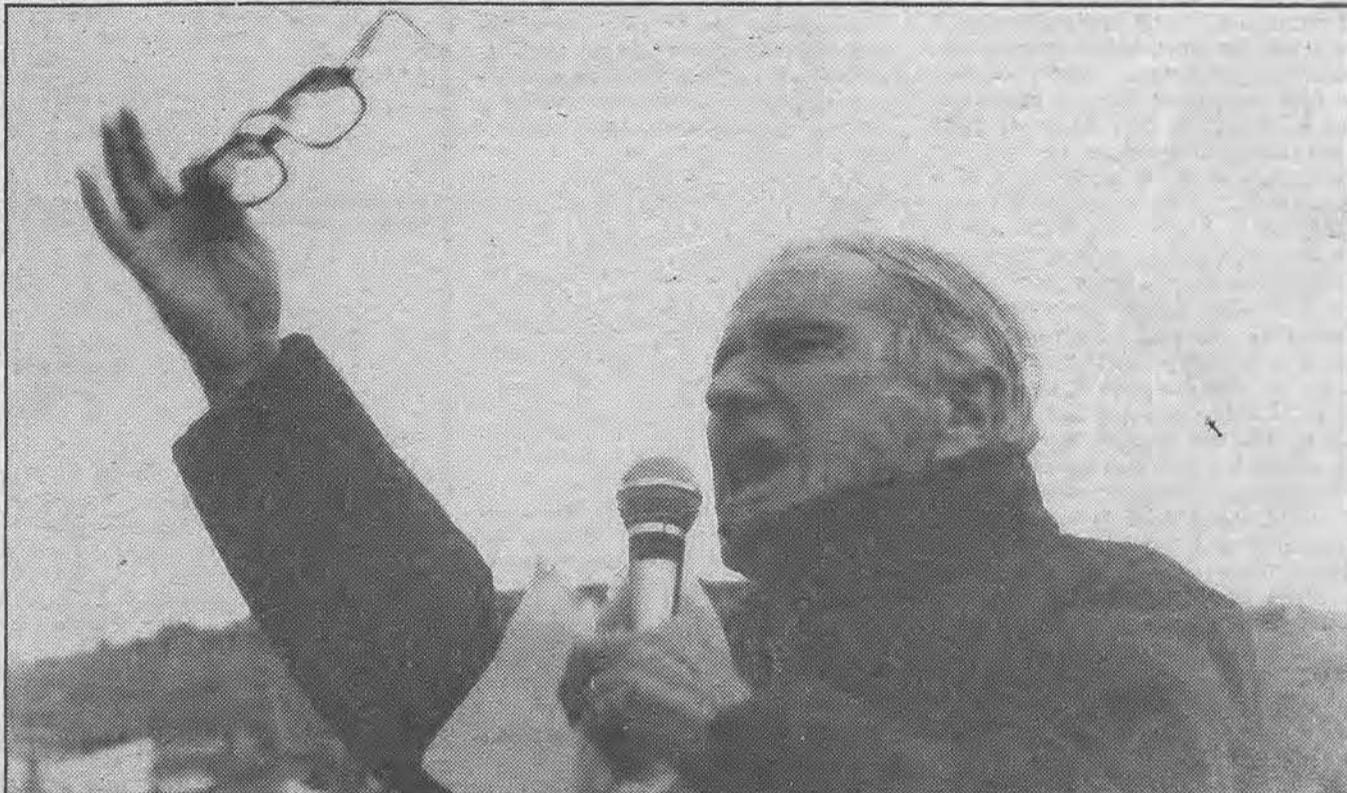
AR

Aeroportos	Milleiros de pasaxeiros		
	1963	1968	1971
SANTIAGO	10.245	39.773	228.97
A CORUÑA	8.222	34.205	72.63
VIGO	8.822	17.087	34.40
TOTAL GALICIA	27.349	91.065	336.00

«Nós non somos nin españoles nin franceses» afirma este home de 80 anos que é capaz de asustar ao Gobernador Civil de Gipuzkoa somentes coa sinxela ameaza de que, si o deteñen polos actos do homenaxe a Txabi Etxebarrieta —o primeiro militante de ETA morto—, fará todas as suas declaracions no seu idioma patrio, o euskara.

TELESFORO MONZON

«Estamos en guerra con España»

Naceu en Bergara, Gipuzkoa. Aos 15 anos sentiu abertzale (1), feito que lle ocasionou fortes reguefias coa familia, polo demais moi variopinta era: entre os seus membros había Santa Cruzistas, carlistas, liberais, de todo... pero abertzales tamén. A sua abea fora a primeira muller de Euskadi que axudara económicamente a Sabino Arana Goiri.

Eu tiña algo máis de vinte anos cando me sentía abertzale de cheo, disposto a luchar pola liberdade de Euskadi. A miña primeira decisión foi adeprender o euskera e, por motivos dos meus amigos coidaron que devesen en tollo cando me fun pra un caserío a profundar no estudo do meu idioma. De todos os xeitos, alí conocín aos millores poetas e escritores bascos, Aitzol, Orixe, Lizardi, Lauaxeta, Markiegi... Moitos deles serían isolados aos poucos anos por iso, por seren poetas bascos. Aitzol, Lauaxeta e Markiegi amosan ben o devandito.

Naquela época, a única organización basca e popular que existía era o PNV —Partido Nacionalista Vasco— inda que había unha organización de esquerda, Eusko Ekintza, moi minoritaria. Telesforo considerábase «jelkide» e non se apuntou en afiliarse ao partido.

Ingresamos ao mesmo tempo José Antonio Aguirre e máis eu. Daquela paséi cinco anos a exercer a miña verdadeira vocación: a de predicador. Entenderás hasta que punto é esa a miña vocación ao decirte que hoxe, como entón, despois de cuarenta anos e xa vello, sigo a predicar o qué quería ser abertzale por todos os pobos de Euskadi tanto do norte coma do sur, e cásqueno sempre en euskera, jeh!. Por outra banda, o partido ocupou diferentes cargos, coma de presidente do Buru Batzar de Gipuzkoa, fun membro do Euskadi Buru Batzar, e residin Euskaltzandia —Academia da Língua Basca— a carón de Aitzol. Nese tempo publicáronse as obras dos millores literatos vascos da época. «Euskaldunak», de Orixe, é proba clara desto. Se hoxe lles dímos a los diputados bascos que foron a Madrid «voltade prá casa», débese a que durante aquele tempo eu tamén caía na trampeira e estiven aló. Entón decateime de que os españoles, de dereitas ou esquerdas, daban sempre acordo para defender a independencia de España.

Lembra non con gosto as suas visitas á capital de España. Os resultados que obtiveron os nacionalistas sempre foron negativos. ¿Qué tipo de relacións mantiveron co Goberno español?

Ben, eu era diputado pero somente lle unha vez. A miña intervención foi moi curta. Mais ou menos alegué «senhores, se non resolvédes o problema basco havos de o mesmo que en Cuba». Foi esto o que lles dixen e as miñas palabras están recollidas no Diario de Sesiones. ¡Pero tiñan de ter ouvido á xente! Foi terrible. Ainda ambro as palabras do presidente «non vos bñades así, non lle fagades o xogo a iste pazo que aspira á coroa do martirio». Arreante.

Monzón non participou nos debates sobre o Estatuto de Autonomía, do que ocuparon, entre outros, Agirre, José Agirre e Leizaola.

E veu a República. A José Antonio Agirre nomeárono alcalde de Getxo en Bi-

Ese idioma que, xunto coa independencia, Telesforo Monzón, ex-ministro do Goberno basco, defendé deixa o final, anque pra poderlo facer se teña de enemistar cos seus aliados naturais, os jelkides do PNV, e defender a aqueles que a prensa estatal trata de «terroristas» e que pra Monzón son as Forzas Armadas de Euskadi.

kaia, e na noite da proclamación, ás duas do mediodía, convocou a todos os seus concelleiros: «Proclamouse a República. Nós temos de proclamar a república basca». E foi Getxo o que deu o primeiro paso cara a consecución do governo basco ao afirmar «quedá proclamada a República Basca unida en Confederación á república española». Dous días despois, todos os alcaldes de Bizkaia contaban reunirse en Gernika pra facer o mesmo. E digo contaban porque foi entón cando conocemos a verdadeira faciana dessa República que soñabamos ceibe e democrática. Ese dia, Gernika ameñou completamente arrodeada polas ametralladoras do destacamento de Garellano. Os alcaldes non se puideron xuntar en Gernika. Tiveron de facer a proclamación da república basca en pequenos grupos de cinco ou seis. E naquel intre en Madrid mandaba a esquerda, socialistas e demás...

456 alcaldes dos 521 que había en Euskadi, xuntáronse en Lizarra (Estella), no 1933 pra aprobar o Estatuto Basco.

¿Qué pasou? Nas eleccións a diputados foi amplísima a maioría autonomista e os alcaldes, animados, decidiron ir deixa Madrid pra apresentar o Estatuto. 456 alcaldes que avalaban o desejo dun pobo. Madrid ainda non tiña presidente. Alcalá Zamora ostentaba a presidencia do Goberno e estas foron as suas palabras: «ben señores, eu asegúrolles, porque o achego, porque a mi da mi dos meus fillos era tamén dese pobo, que é o de vostedes, onde se rompen as ondas do mar, porque tal...» e todos comovidos hasta que se chegou ao remate do discurso: «pero miren vostedes, aquí hai unha cousa que se chama a Constitución española que ainda está por rematar, e o que determine a Constitución española é o que teremos de acatar todos os españoles. ¡Boas tardes!».

A Constitución abriulle unha regadixa ás autonomías. As que tiveran as

medidas da regadixa podían pasar. As outras non. E a basca non se concedeu. ¿Cómo se chegou a conseguir o estatuto no 36?

Veu a guerra. A República viuse apurada e en duas horas aprobou o estatuto que durante seis anos non ousara aceptar. Despois de somente podemos tirar unha conclusión: en política fai falla forza, únicamente a das metralletas non, pero sí forza. ¿Por qué nos concederon daquela a Autonomía? ¿Por qué nola tiñan negado denantes? ¿Por ser abertzales? Non, ningún ataca ao abertzalismo directamente. Olla unha proba. Cando os que gobernaban en Madrid eran de esquerdas, nós resulta que éramos uns capitalistas, cléricais, vendidos ao Vaticano, «meapilas», etc. ¿Cómo é que un Goberno de esquerdas lle pode dar a autonomía a istos dereitos? Cando os que gobernaban en Madrid eran de dereitas, Gil Robles e compañía, entón éramos roxos, separatistas e mesmo xudeus. Non estou a inventar nada. Podes atopar estes calificativos nos periódicos da época en letra impresa.

Monzón foi ministro da Gobernación de Goberno Basco. Non había armas para combater e tivo que procuralas. Trouxo 500 fusiles de Catalunya e 5.000 de Checoslovaquia, atravesando a Alemania de Hitler. Non era mucho, pero... ¿cal foi o cometido do Goberno basco?

O primeiro que fixemos foi constituir o Frente Nacional. Diante da confusión existente, quisemos xuntar a todos os abertzales en batallóns. Nese Frente Nacional interviñeron membros do PNV, Eusko Ikurrina, Mendigoizaleak, labregos e traballadores representados por ELA. Foi entón cando conocín a un home, pequeno de estatura, que foi o xefe dos gudaris. O seu nome era Sasete e pra os bascos é alguén moi grande. Despois se de formar o Frente Nacional, proclamouse en Gernika o Goberno Basco. E debo decir, diante de todos eses que cando ouven a palabra indepen-

dencia te miran apampados ou charante soñador, que eu conocín a independencia. Que o Goberno basco non se nortear polo tan traidor e levado estatuto de autonomía senón que foi dono de si, que tivo aos soldados bascos baixo o seu mando —exército—, que tivo os seus barcos de guerra, que imprimiu os seus propios pasaportes —eu viaxei con un por todos os países, América, Europa...—, que tivo a sua moeda propia, nunha palabra, gobernouse a si mesmo. Foi independente durante 9 meses. Tivemos errores e grandes. No día de mañá criticáranse. A crítica é sempre boa. Pero todo o mundo tén un exemplo claro do que pode chegar a ser un goberno basco.

Mais esa independencia rematou cando se perdeu a guerra. Calcúlase que foron 150.000 bascos os que tiveron de se esilar, bascos que axudaron aos aliados caídos que era unha das maneras pra que as forzas progresistas axudaran tamén aos progresistas bascos e aos de todo o Estado español. Pero non houbo sorte. Na súa opinión, ¿por qué os aliados non prestaron a axuda que deles se agardaba?

Veu a guerra fría e o Pentágono e de mais aliados tiveron que escoller entre Gernika e El Pardo. Preferiron quedarse con El Pardo. Tamén a URSS, eles saberán cales eran os seus motivos. O pobo basco entrou nunha gran depresión, atopouse completamente abandonado e a resignación apoderouse de todos. Hastra eu me resignei. Naquela época adiqueíme a escribir moito... e entón, cando ninguén contaba con nada, xurdíu ETA.

Vinte anos despois de se ter perdido a guerra xurdíu ETA. As polémicas foron abundosas, mesmo dentro de Euskadi. Telesforo Monzón pronunciouse a favor...

Eu nin dubideu, «son os meus, os meus gudaris» dixen. Si eu tiven sempre tanta re-

(Paxá á páx. seguinte)

*—especial
patria
galega—*

lación con ETA non foi tanto polos testos que eles puldern elaborar coma polo que ETA fixo. Nunca falo dos gudaris de onte sin me referir aos de hoxe e viceversa. Por iso, cando eu escribíñ o canto a Txikiak —Eustasio Mendizabal— mencionei tamén a Sasetxa. ¿Qué o xeito de pensar dos gudaris de onte e os de hoxe é diferente? De certo en canto á filosofía, relixión, forma de ver as cousas, son distintos. Pasou molto tempo e o río corre e debe correr... Pero ambolos dous, os de onte e os de hoxe son abertzales e non hai forza ningunha no mundo que me faga establecer diferencias entre eles.

A raíz da morte de Franco verificáronse algúns cambios no Estado español. Disque se quer establecer unha democracia e chegan as eleccións de 15 de xuño. En Euskadi hai diversas opcións. Uns deciden participar. A esquerda abertzale, agás de ElA, xunto con ETA fai campaña polo boicot ás mesmas. ¿Cal foi a sua posición?

Ese foi un xogo de España e si eu fose Suárez tería feito o mesmo. Divide e vencerás, dix. Eu non critico a Suárez senón aos abertzales, aos que cañmos na trampa: primeiro foi o conto de si concedían ou non a Amnistía. Esto dividiu aos abertzales, xa que o PNV aceptou a xogada pero a esquerda non. Despois foi aquello de Amnistía sí, anque algúns terán de marchar pra Europa. E a esquerda abertzale dividise. ElA dixo que inda así había que participar nas eleccións, o KAS dixo que non, e eu o que sinto máis é precisamente esta desunión entre os abertzales. Si había que presentarse ou non ás eleccións era un asunto a discutir entre nós, pero si se presentan e saen elexitos diputados, o que teñen que facer é constituir o Parlamento Basco, e non ir a Madrid, porque o lóxico é que aló lle digan señores diputados bascos, ¿vostedes son españoles ou bascos? si vostedes son españoles, sométanse ao que establecen a maioria dos españoles e si vostedes non son españoles, ¿qué fan nun recinto onde se está a discutir a Constitución española?».

O ex-ministro do Goberno basco pronuncia, en todas as suas intervencións, os conceptos de Unidade e Paz.

Penso que compre discutir con España. Temos de rematar a guerra. Pra que a guerra finalice, compre que os nemigos establezan conversacións. Mais estas conversacións han de ser de nación a nación, de pobo a pobo.

Monzón non quer entrar a discutir sobre do Consello Xeral Basco, pero considera denigrante que se prestara ao xogo de deixar fora a Navarra. Por outra banda, non pode tomar en serio á Constitución recién ultimada.

Obriganos a ser españoles. ¿cómo a vamos tomar en serio? Sería negar toda a nosa loita. Pero a situación do pobo basco é moi difícil. Europa non está ao noso favor. Francia declarou sen ningún recato o medo que lle tén ao nacionalismo basco —dixonolo o outro dia, en París, cando fomos tratar do asunto dos refuxiados— porque podería espallarse. E dentro do Estado español... Catalunya non siente o patriotismo como o sentimos nós. Non é unha críptica, é unha constatación. Nós decimos lisaamente que non somos nin españoles nin franceses, que somos bascos. E xa que as miñas palabras as vai ler o pobo galego, teño que decir que hoxe por hoxe non estou informado da situación do nacionalismo naquel País e son os propios galegos quen deberán explicarme como vai. Eu teño grandes deseños de me informar sobre deles...

De calquier xeito, e anque as cousas están moi difíciles pra nós, queremos facer unha pregunta, ¿para qué é más difícil a papeleta? ¿para os bascos ou para España?

Eles mesmos declaran que o problema más difícil que teñen por resolver é o problema basco...

PILAR IPARRAGUIRRE

(1) abertzale: nacionalista, patriota basco

A BANDEIRA DE GALICIA

FRANCISCO CARBALLO

A identidade dun país pódese evidenciar de diferentes formas, ben explícitas, ben soterradas. Poucos países cunha identidade máis deliñada ca Galicia, poucos tamén con menos órganos de poder de seu para expresarse. Amósano a bandeira, o escudo e o himno.

Tanto algúns concellos coma institucións usaron pendóns brancos ou bermeiros como símbolos galegos. E así o siguen a facer. Dalgúnha maneira, as cores galegas más típicas son o bermeiro e o branco. Agora ben, as cores son moi polisémicas (aptas pra moitas significacións) e non parece que poidan reducirse a un simbolismo senón é polo contexto histórico ou pola impregnación metafórica.

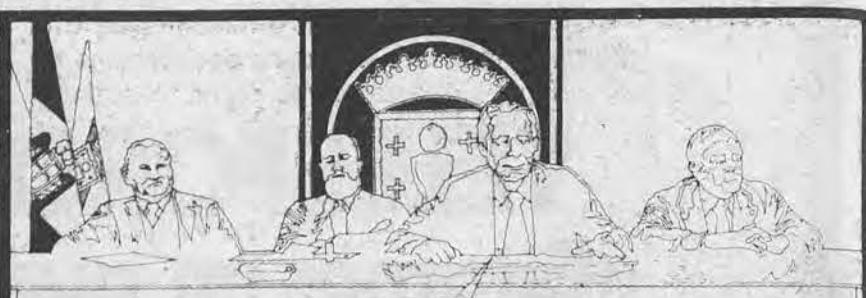
Os intentos máis conocidos de fixar unha bandeira única de Galicia son recentes. A. Brañas soñaba con que o fora o pendón branco. Diversas sociedades da emigración galega en América deron forza ao uso da bandeira branca e azul. ¿On de se inspiraron? Posiblemente tanto na lembranza do branco dos pendóns galegos como da utilización tan usual das duas devanditas cores por diferentes repúblicas americanas. Non se esclúe que lles servira de apoio a bandeira da Comandancia da Mariña da Coruña, que segundo Vaamonde era así.

Os grupos agraristas-Solidarios e Liga de Acción Gallega multiplicaron o uso da bandeira en asambleas, xuntanzas e loitas. Nova forza deuilles o nacionalismo das Irmandades da Fala (1918) e agrupacións partidarias dos anos 20. Xa no entero na Coruña de Culleres (31-III-1908) presidiu a bandeira azul e branca, na que viña envolto o cadave do poeta R. Cabanillas, na sua obra «Vento Mareijo» (1915) enceta o poema «Galicia» con este límitar:

*Ceo branco do luar,
ceo azul do mediodía
son doux anacos de ceo
a bandeira de Galicia.*

Cando máis forte se mostraba a expansión das Irmandades da Fala, a Ditadura veu prohibir (1923) todo uso de bandeiras, escudos e himnos non estatais en edificios ou en actos públicos. As ameaças aos transgresores eran graves. En 1930 quitouse a proscripción e ergueron outravolta no mastro bandeiras galegas, bascas e catalanas. Deseguida estoupo unha polémica encol da xenialidade da bandeira azul e branca de Galicia; O Concello de Ourense erguera unha bandeira seguindo as indicacións de Couceiro Freixomil, naquela inspector de escolas na provincia, branca co escudo no medio, sin a benda azul. A polémica protagonizouna a revista *Vida Gallega* de Vigo, dirixida por Xaime Solé. Solicitouse a opinión da Real Academia Galega que deu unha solución ecléctica: bandeira azul e branca con escudo no medio.

De novo xurdiu a polémica en 1935. Xa as Mocedades Galeguistas e o mesmo P. Galeguista fixeran imposible toda discusión seria. Neste caso foi o Seminario de Estudos Galegos quen emitiu unha nova solución ecléctica: deberían seguir as bandeiras branca e a roxa cos escudos de Galicia no medio. A roxa pra os Concellos, a branca pra o organismo que viñera a suceder á Xunta do Reino de Galicia. Ningún lle fixo caso. O mesmo «Consello de Galiza» en Buenos Aires adoptou a bandeira azul e branca; a colectividade bonarense donouelle a Castelao,

LA AUTÉNTICA Y ÚNICA BANDERA DE GALICIA, CONFORME AL DICTAMEN DE LA JUNTA DE GALICIA TIENE LAS SIGUIENTES CARACTERÍSTICAS:

“BLANCA, CON UNA FAJA AZUL CELESTE EN DIAGONAL DEL ÁNGULO SUPERIOR IZQUIERDO AL INFERIOR DE LA DERECHA, Y DE ANCHO PROPORCIONADO A LAS DIMENSIONES DE LA ENSEÑA, INTERRUMPIDA EN EL CENTRO PARA INTERCALAR EL ESCUDO REGIONAL, CONSISTENTE EN UN CÁLIZ AUREO Y SOBRE ÉL LA HOSTIA DE PLATA, EN CAMPO DE AZUR, EN EL QUE DESTACARAN LAS SIETE CRUCES” AL TIMBRE, LA CORONA REAL.”

“SE RECOMIENDA COMO MODELO DE CÁLIZ EL LUMIADO DE SAN ROSENDO”

ILLUSTRACIÓN ALBERTO PÉREZ

co gallo do nomeamento de ministro do Goberno Republicano no exilio, unha bandeira azul e branca, afinal que con escudo no medio.

Nos razonamentos contra da oficialización da bandeira azul e branca, lese na revista *Vida Gallega* que «os nacionalistas a utilizaran como arma de loita, algo contrario ao modo de ser constante de paz propio da nosa terra».

A consagración da bandeira azul e branca como bandeira de Galicia débeselle ao pobo, aos agraristas, emigrados, nacionalistas. Pra eles compuxo R. Cabanillas na obra «Da Terra Asoballada» (1937) e dedicado a Porteiro Garea o poema «En pé»:

*Jirmáns! en pe, sereos,
a limpa frente erguida,
envoltos na branca
da luz que cai deriba,
o corazón aberto
a toda verba amiga,
e unha man a fouce
e noutra man a oliva
ó redor de bandeira azul e branca,
ó redor de bandeira de Galicia,
cantémo-lo dereito, á libre nova vida!*

Na mesma bandeira e no escudo de Galicia, os signos más empregados foron: o triskele, a cruz de Santiago, as estrelas, as cruces e as cunchas.

O escudo de feitura dos canteiros sempre mantivo o cáliz e a hostia. Logo, diferentes historiadores e pintores encheron de máis signos. Convertiron o cáliz en copón, ou en custodia. As primeiras cunchas que o circundaban pasaron a seren estrelas; logo cruces. Caprichosamente, aplicouselle, ao seren sete, a re-

presentatividade das sete cidades cabezas das sete provincias do Antigo Reino. A utilización do escudo non foi tan discutible. Vaamonde Lores adicouelle longos artigos no boletín da RAG en 1922.

En 1890, o orfeón coruñés, dirixido por P. Veiga, e durante a secretaría de F. Tettamancy, invitou a un certamen pra fixar un himno pra Galicia. Non callou o intento. En 1909, apareceu no *Album Conmemorativo da fundación do Centro Galego da Habana*, letra e música do himno galego, letra de Pontal e música de P. Veiga, obra póstuma. E así, este himno, tamén comenzado na emigración, axúntase á «Marcha do Antergo Reino de Galicia» coma composicións musicais dun simbolismo xa universal.

Ainda poderíamos engadir o intento de que as siglas DFQG (Deus fratresque Gallaeciae) foran lema e divisa dun pobo na tradición dos *irmáns*.

OMN-PG, no 1975, colocouelle a bandeira tradicional unha estrela roxa de cinco puntas, no mesmo centro, enriba da banda azul. Con este novo aditamento simbólico, quérrese significar a necesidade de liberación nacional e popular en Galicia.

Bandeira, escudo e himno, proban que a creación de símbolos non é patrimonio das autoridades, nin dos intelectuais; no caso galego as tres foron creación popular. E o pobo é quem pode modificalas, enriquecelas, amplialas. Non son símbolos impostos, son latexos dun País que se sinte nación soberana, creadora de símbolos e na busca dun poder de seu.

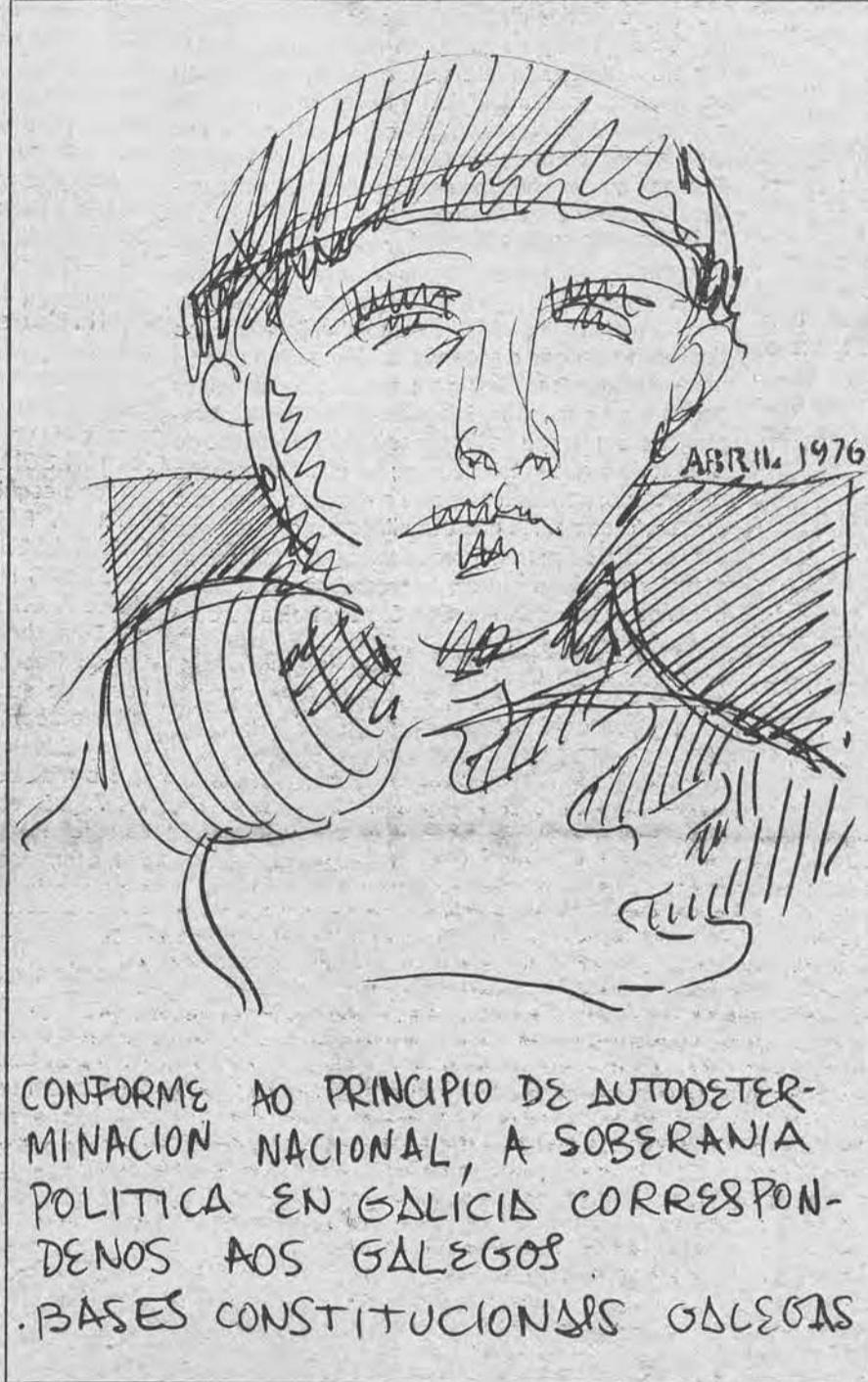
A SOBERANIA GALEGA CONTEMPLADA DENDE AS «BASES CONSTITUCIONAIS»

BAUTISTA ALVAREZ

A Galicia, como nación, corresponde o exercicio da propia soberanía política. Este dereito derívase do principio de autodeterminación nacional, interpretado a miúdo dunha maneira deliberadamente incorrecta e trabucada. Preténdese constrinxilo recorriendo á falacia do procedemento plebiscitario, sin ter de conta que os resultados de semellante proceso dependen da forma institucional que lle sirve de marco. Unha consulta popular realizada dende as institucións unitarias do Estado será sempre resposta afirmativa á pervivencia do sistema colonial. Sin a previa conquista do poder, ningún referéndum será instrumento axeitado pra exercer libremente o dereito de autodeterminación nacional. Somentes unhas institucións políticas autóctonas e independentes poden garantizar este proceso. Ademais de ineficaz, é francamente discriminatoria a defensa de aquel procedemento, cando en ningún caso foi o recurso do Estado imperialista pra usurpar a soberanía das nacións asoballadas.

O dereito de autodeterminación concrétese, xa que logo, na facultade constituinte e implica, polo tanto, a existencia dun poder político real a nivel da nación que o exerce. O referéndum que deu a independencia ao pobo de Arxelia sería pura mascarada colonial sin o trunfo previo das «wilayas» frente ao exército francés. No caso de Galicia, esixe a destrucción do Estado unitario tradicional e a instauración de gobernos provisarios nas distintas nacións que actualmente o componen. A estas corresponde a exclusiva competencia en materia constitucional. Son estas as que deben eleixir, libremente e sin interferencias alleas, os propios órganos xurídicos e de goberno, sendo os pobos respectivos soberanos nas facultades que acorden asumir ou delegar. Ningún outro sistema está capacitado pra levar a cabo un auténtico proceso de autodeterminación nacional.

Dende esta perspectiva aborda o desenrollo da nosa autodeterminación o programa previsto nas **Bases Constitucionais**, asegún as cales un Goberno Provisional Galego exercerá o poder en Galicia mentres ésta non se dote de institucións políticas definitivas despois do correspondente período constituinte. Se ben durante a etapa de provisoriaidade esistirá un poder compartido, o devandito Goberno Galego terá a competencia exclusiva en todas as materias que non atinjan ás forzas armadas de carácter militar, á representación exterior, á política aranceleira e monetaria, á coordinación entre as distintas nacións federadas, así co-

ILLUSTRACION FIZ VALCAREL

mo ao réxime xurídico das materias cúa competencia estéña reservada expresamente á federación. Nos órganos supranacionais de goberno, Galicia participará en pé de igualdade coas outras nacións que hoxe componen o Estado español, sin que ningunha delas poida arrogarse un papel hexémónico, xa aducindo privilexios históricos herdados da etapa imperialista, ou elevando unilateralmente a rango nacional — co gallo de potenciar a sua representatividade — a unha ou varias das rexións que a integran. En ningún caso se permitirá a merma das facultades de autogoberno sin o libre consentimento dos lexitímos representantes do noso pobo nas institucións federais.

No marco político traxectado pra este período transitorio, vaise desenvolver o proceso constituinte de Galicia,

exercendo, deste xeito, o dereito de autodeterminación nacional. Non é previsible de antemán a composición do Goberno Provisional nin a modalidade constitucional que o pobo galego vai escoller a través dos órganos democráticos de representación. No primeiro caso, dependerá do grau de participación das diversas forzas políticas na rotura do Estado unitario colonial, da sua integración na alternativa revolucionaria nacional-popular. No segundo, a soberanía nacional esixe — como antes afirmei — que as institucións emanadas do proceso constituinte non as interfiran interencias alleas á vontade popular, nin ningún tipo de berreiras estranacionais que couten a libre formación dos propios órganos de poder nacional.

Deste proceso poden derivarse duas alternativas na configuración do

futuro Estado galego: que se elixa a total independencia política, ou que se opte por algúna modalidade de integración federal. A primeira saída debe considerarse plenamente lexítima, se non queremos negar ningunha das posibilidades que o dereito de autodeterminación leva aparelladas. No caso de que Galicia decidira participar nun pacto federal, as **Bases Constitucionais** recollen unha serie de condicións e resérvanse un conxunto de competencias, cúa cesión a órganos de poder supranacionais significaría a renuncia á soberanía nacional. Ante a imposibilidade de dar unha relación esaustiva das mesmas, coido que caben sintetizalas nos principios irrenunciables do Goberno Provisional prá fase constituinte: participación no pacto en pé de igualdade, conclusión do mesmo entre as distintas nacións integrantes da federación, sin que esto seña impedimento pra que cada unha delas poida artellar o sistema de autonomías que mellor lle conveña a nivel rexional, e garantía de que ás facultades de autogoberno non van sofrir reduccións sin o consentimento dos lexitímos representantes da vontade nacional. Haberá quen pense que tales esixencias rebasan o marco xurídico do pacto federal.

Eu comarto o criterio de que estamos máis perto das características propias dunha confederación. Ao marche do nome, o que debe preocuparnos, máis que a clasificación xurídica do pacto, é a estructura política que seña capaz de cobrexar as competencias ás que Galicia non pode renunciar como nación.

Sin deternos aquí en analizar o ámbito das facultades de autogoberno que as **Bases** reservan pra Galicia nos eidos económico e político, podemos asegurar que garantizan a independencia necesaria pra que a soberanía galega quede a salvo de calquer tentativa neocolonial. Son, ademais, o vieiro mellor axeitado pra exercer o dereito de autodeterminación. Se denantes afirmei que éste non pode ser nunca o resultado dun simple referéndum, querro referirme agora aos procesos autonómicos, en ningún caso alternativa válida pra chegar aos obxetivos de liberación nacional. Non existen Estatutos progresistas, pois non cuestionan as relacións de dependencia nin a soberanía exercida polo Estado imperialista. Poden ser institucións acaídas pra unha reforma administrativa de tipo descentralizador, pero nunca o recurso eficaz pra dar remate á dependencia colonial. O problema de Galicia non é — como moitas veces trabucadamente se tén afirmado — o producto dun sistema centralista, senón das seculares relacións do colonialismo económico, político e cultural ás que á tavío sometida o Estado español.

A NOSA TERRA

CRONICA DA INDEPENDENCIA

MARGARITA LEDO ANDION

«A idea nacional solo cobra maxestade cando se transfigura en ideal patriótico». Unha pintada feita con medida perfección empezaba a nos advertir que esta nación mantíña vellos estímgos ben presentes. Era de Daniel Castelao. Palabras abertas, nos muros recén caleados, sementando a memoria máis noble que nunca algúns países tivera. «Eu digo vos que os galegos solo impoñeremos respeto cando se nos considere capaces de tronzar os vencelllos que nos xunguen a España».

—¿E qué facemos cos españoles que quedan acó dentro?

—Non, cos españoles nada, cos españólistas mandalos á sega a Castela, así reventen!... ou metelos a todos na Real Academia pra que se entretengan e nin se saiba que os hai.

Grupos cativos discutían cargados de espontaneísmo e afán. Deseguida podía observarse que se tiñan lei e lembraban con pequeñas risadas a unha famosa «Xunta» que andivera a carretar xente en trens pra lle aplaudir resabidos discursos, facendo paripés de recepcións contínuas a comisións de afectados de tal e máis de cual, línea directa sempre coa Moncloa e feos a diosdar.

—Un tris e nos embaucan!

—Eso a algúns que nunca acertabades do brazo de quen colgarvos.

—Non, si pra nacer sabidos abundaba con que non fosemos unha colonia.

—Pero ao que aquela chegou nono contaban nin os máis espaldís.

Estamos xa na víspera da independencia. Días antes, percorremos parte do país, Ortigueira e Beade, Mondoñedo... os lugares concéntricos da Salnés, as casas isoladas e graves da Terra Chá, as limplísimas e baixas das mariñas, as más pesadas do Ribeiro... asteleiros e campos de pantrigo, cadeas de montaxe, traíñeiras pra o arrastre do fresco, e todos, todos, a falarnos da derradeira carta dende Aarau, dende as plataformas do Mar do Norde ou dende as arremuiñadas urbes americanas.

Nas árbores «onde adoitaban fixarse os días de cobranza da contribución», comentaban concisos,

nas portas das Eirexas, escolas, tabernas, hospitais, en cada fábrica, un cartel con dibuxos cativos e manchas de coores convidaba a expresar de mil xeitos que a casa era de todos, que era rica dabondo, compría administrala e facela medrar ao servizo do pobo...

Improvisados discursos se estalicaban ledos en homenaxe á propia fala, ao río Miño, en que traballar pra o inglés xa rematar... e tampouco fallaban os resumés contados dun grande programa de transformación nacional, pouco respetuosos cos monopolios, co Mercado Común, cos granxeiros de Ourense ou eses bancos sambesugas que se reproduciron coma choupinas na década dos 60.

—E a FENOSA hanlle caer de vez as tres últimas letras do condado. Forzas eléctricas Nacionais, home e logo!

Xa más na intimidade, como si vellos degoiros desfiaran cantigas e sábanas de liño, saíran dos almarios as camisas de festa e as saias de percal, as gaítas e os pandeiros, insignias e bandeiras... empregábase o tempo en limpar con sidol ou nitrato de chile todo o que estaba á man; un que outro coello xa esfolado; pendentes de que o roscón subise, non fora ser o demo... A nós semellábanos que nin que fose a festa do patrón, porque tampouco fallaron as atencións duns e outros, intercambeando cousas: polos da casa, queixo de San Simón, froles ou ban-

dexas de doces. E froles tamén foron cubrir as estatuas fideles de Curros, Rosalía, dos Mártires en Carral... e no cementerio de Pontevedra enfeitaron o nicho de Alexandre. Ao tempo, unha gran moitedume foise achegando ao porto vigués. No barco, un grande cartel a decir «CASTELAO É NOSO». E cando botou o rizón e se anuncia con forza que os seus restos van entrar en terra galega, o silencio amistoso de todos os patriotas «os bos e xenerosos a nosa voz entenden»... — foise engrabuñando no canto do himno nacional. «Santo Cristo de Fisterre, Santo da barba dourada, laralá laralá, mil gracias por ter pasado a longa noite de España...» rezaba agora a cantiga popular mientras alguén veu e obrigounos a ouvir, ben calados, como o himno do «Antigo reino de Galicia» suliñaba firmeza.

—Hoxe o sol descubriuse máis cedo, como si cada día xa fose ser máis vivo.

No día a seguir, hastra nós nos erguemos antes que o sol, pero as ruas regalaban os ollos a ateigarse de coores galegas, de unánimes e ben organizadas marchas, coma pequenos exércitos perfectísimos, cada un ao redor das últimas batallas: ASCONA TEN SOLUCION, decía unha pancarta, e ao doblegar a esquina aparecían os da montaña luguesa «VIVA A REFORMA AGRARIA»... ¡ADEUS NUCLEAR ADEUS!... NIN PARO NIN DESTERRO, INDUSTRIAS NACIONAIS!... ONTE A AUTONOMIA, HOXE A SOBERANIA...

Eran abondosos, asimismo, os retratos xigantes de Reboiras, coa franca convicción —diríamnos— de que as moitas victorias que eles nunca puideron controlar farfan posible áinda moi máis. «Ben sabía por qué morría. Eles nunca souperon por qué o mataban».

Alguén ceibou a gargalladas que o televexo nin se reconociía. Tribunas coas organizacións patrióticas, asambleas nas fábricas, concursos sobre o posible aproveitamento dos rodíos pra piscifactorías ou da conservación do patrimonio, consultas e dibuxos animados sobre dos dereitos e o papel de cada clase social nunha Patria popular.

—E aquela obriña encol dos Irmandiños! algo deslabazada, pero o Roi Xordo non tiña queixa, eh?

Cando os grupos se foron concentrando, certa humedade solidaria rompeu a abanar as bandeiras branquísimas con estrelas vermellas, e o señor Presidente remachaba moi serio:

«Queda proclamada a República independente, ceibe, democrática, solidaria con todos os pobos do mundo, a República Galega».

EUZKADI:

Disturbios dos antidisturbios

OARSO

«Que se vaian, din que tiñan fáme, pero algúns defecaron nos portais e outros levaron canas de pescar dos escaparates». A actuación da compañía de antidisturbios traxuída especialmente a Rentería a semana pasada, veu rematar a brillante xestión que os representantes do orden encetaran en Pamplona días antes pra asegurarlle, a quén tivera dúbidas, de que o anunciado por Martín Villa en Bilbao verbo de inofensividade da Lei antiterrorista era certo.

Toda a política do Goberno en Euzkadi choutou aquel mesmo dia polo ar a golpe de porra e pelotaço de goma. En Pamplona —din— non entenderon ben a orden de salto á plaza e mataron a unha persoa e feriron cásqueo duascentas máis. Aos dous días, en Donostia, un desconocido que usaba metralleta e ao que ninguén viu —quitado os grisés— matou a outro mozo manifestante, nunha barricada dende a que varias persoas se defendían da policía. Evidentemente, esta versión oficial non concordou cos dos demás, incluída a da Consellería do Interior do Consello Xeral Vasco.

Finalmente, pra quitar unha barricada que obstaculizaba o paso do tráfico en Rentería, unha compañía especial da Policía Armada, integrada por 200 homes, e procedente de Miranda de Ebro, entró xoves 13 de xullo, ás 2,30

da tarde, polas ruas valeiras, esca-
chando a culatazos as vitrinas dos
escaparates, ao tempo que dispara-
ban contra das fiestras pelotas de
goma e botes de fume. Veciños de Rentería observaron como os policías sustraían obxectos dalgúns establecementos, ao
tempo que perante o terror e o
apampamento dos renterianos, se
facían donos das ruas céntricas
da localidade. Pasadas as 4 da
tarde marcharon, despois de an-
dar a culatazos e golpes cos seus
proprios Jeeps pra teren algúns
síntomas que indicaran violencia.

O propio Gobernador Civil de
Gipuzkoa reconoceu perante a
xestora municipal de Rentería que o
capitán que mandaba a tropa
desobedecera as suas ordes.

De todos xeitos, causou maior
asombro a sorpresa que manifes-
tou ter Madrid ao conocer este
feito, por que xa non os vello.

senón os más novos do lugar, co-
nocián bastantes actos desta cas-
te acontecidos nos últimos anos.

A reacción popular sucedeuse
en cadea. Unha manifestación
tras doura caracterizou á semana
máis tensa desde o 15 de xuño
do ano das eleccións. Milhares de
persoas manifestáronse en Do-
nosti (unhas 15.000, e sin incidentes,
ao non aparecer a Policía Armada),
e Iruña, pedindo a berros a di-
misión do Gobernador e Martín Villa
e a dissolución dos corpos represi-
vos; todo elo dende un contexto de
folga xeral con cumes endexamais
atinguidos.

Martín Villa volveu asegurar
que os antidisturbios seguirán en
Euskadi. O pobo basco confía en
que estas palabras do Ministro do
Interior terán tanta veracidade co-
mo as prometidas e anunciadas
en relación á actuación dos seus
gardas e á Lei antiterrorista.

21-27 XULIO-78 ANOSATERRA /19

A NOSA TERRA

PROMOCIONES CULTURAIS

GALEGAS, S. A., editora de
A NOSA TERRA, convoca a todos os ac-
cionistas, suscritores, lectores e a aqueles que
suscribiron opcións de accións, a
una XUNTANZA sábado, día 22 de xullo,
ás 17 horas, na Facultade de
Económicas de Santiago.
Prégase a asistencia do maior
número posible de persoas interesadas,
dada a importancia dos temas
a tratar, que versarán sobre
aspectos empresariais e de edición.
Saúdos nacionalistas.

ALFONSO R.
CASTELAO

LIERFIA E FARFELERIA

José Antonio, 130 entrechán
Tel. 419759 VIGO

«Cando cheguei a Bós Aires
sentáronme nunha cadeira.
cubríronme cun fanal e
díxeronme que era un «símbolo».

Axíña comprendín que a cadeira era un
ataúde, o fanal era unha sepultura
i eu era o difunto Castelao».

O CASTRO Ⓛ E SARGADELOS Ⓜ SON CENTROS QUE MANUFAC-
TURAN CERAMICA CON TERRAS
GALEGAS E CON IDEAS DO NO-
SO TEMPO. MAIS TAMEN COLA-
BORANDO CO LABORATORIO DE
FORMAS DE GALICIA Ⓛ E O SE-
MINARIO DE ESTUDIOS CERAMI-
COS Ⓛ IMPULSAN E ESPALLAN
POLO MUNDO O ARTE E O CO-
ÑECIMENTO DE GALICIA AO
TRAVESO DO MUSEO CARLOS:
MASIDE E EDICIOS DO CASTRO

Represión sober do Ulster

■ CARLOS DURAN. LONDRES

O día 6 houbo unha serie de protestas dos presos políticos irlandeses en cárceles británicas. Negáronse a comer e fixeron disturbios pra chamar a atención sober das suas condicións e pra seren reconocidos como presos políticos (a lei inglesa considéraos delincuentes comúns) e seren trasladados á Irlanda do Norte. A maioría deses presos irlandeses están na illa de Wight.

Onda o palacio de Buckingham, residencia oficial da raíña, manifestáronse as mulleres e familiares dos presos. A policía inglesa detivo a catro mulleres. O Grupo de Apoyo aos Presos Políticos Irlandeses declarou despois que se agardaban máis protestas por parte dos propios presos nas cárceles inglesas. Éstes acusan ás autoridades de empregar de máis o confinamento con incomunicación, e a violencia física por parte dos carcelleiros.

Hoxendía hai 93 presos relacionados co IRA en cárceles de Inglaterra e Gales, 75 deles na categoría de máxima seguridade. Pra elas non haberá amnistía, declarou o Secretario do Interior, Mr. Merlyn Rees.

Por outra banda, e evidentemente en relación coas protestas devanditas, produciuse un incidente na Cámara dos Comunes do Parlamento, tamén o día 6. E foi que dende a galería do público gulindaron os diputados tres bolsas de bosta de cabalo, que foron estourar no medio dos escanos, emborreando de merda, dispensando, a chaqueta algúns, os papeles doutro, o mazo da mesa que está endriante do presidente da Cámara, asentos, etc. Estaban a tratar naquel momento do proyecto de lei de devolución pra Escocia. Pero os que botaran as bueltas berraban «libertade pra os presos políticos irlandeses. Fora as tropas británicas», mentras os levava a policía. O presidente da Cámara suspendeu a sesión por vinte minutos pra que limparan a bosta e logo fixo unha curta del-

caración oficial no senso de que deviveran aos responsables e pasaban a disposición da policía civil.

Os detidos neste incidente foron Miss Yana Mintoff, filla do primeiro ministro de Malta, e un home, que pasaron ao dia seguinte ao tribunal de Bow Street.

INGLÉS BRITÁNICO E AMERICANO

O *Oxford English Dictionary* é o equivalente inglés de *Diccionario de la lengua española* da Real Academia. O que prepara as edicións daquel diccionario inglés é Mr. Robert Burchfield, que está a dar unha serie de conferencias nos Estados Unidos. E Mr. Burchfield, nunha conferencia de prensa en Chicago, fixo unhas declaraciones alarmantes envol de separación cada vez maior entre o inglés británico e o inglés americano. Pra el, a situación é tan precaria que dentro de 200 anos, os dous pobos xa non poderán entenderse e precisarán de traductores e intérpretes. E non o dixo querendo esaxerar, senón plenamente convencido e citando abundantes probas da sua afirmación.

Esa tendencia separadora comenzou a manifestarse no século DAZOITO, e hoxe está, en opinión de Mr. Burchfield, no punto medio en que unha persoa pode facer a adaptación conscientemente asegún fale cun interlocutor dunha ou da outra beira do Atlántico. Por exemplo, os fillos de matrimonios mistos angloamericanos son «*billingües*» no senso de

que poden facer ese esforzo consciente de falar dun xeito ou doutro. Mais é un esforzo que non se pode manter por moito tempo, e sómente en circunstancias moi limitadas (por exemplo, ao ir de compras e facerse entender polo tendeiro). As diferencias non son sómente na pronuncia (algunhas tan marcadas que fan irreconocible o vocábulo ao leigo na materia, nin na terminología dalgunhas ponlas modernas da técnica (o vocabulario automovilístico, poñamos por caso) senón na sintaxis, e sobre de todo nos hábitos mentais, no xeito de situar a frase no discurso, e iso é o que máis lles preocupa aos que quixeran que o inglés seguise a ser a lingua franca do comercio e da política mundiais.

O «americano» demostra ser más dinámico que o inglés, transforma con más libertade os sustantivos en adjetivos e en verbos, desplaza as preposiciones na frase ao xeito xermánico, simplifica a ortografía, etc., mentres que o inglés, por reacción, faise más conservador e purista, perdendo pé en campos como o comercio, os medios de comunicación, o ensino; en todo o mundo medra o número de institucións docentes que ofrecen estudos en inglés americano (nos países da Europa oriental, por exemplo).

O que preocupa a Mr. Burchfield e aos partidarios do inglés británico é que todo isto está a pasar en medio precisamente dunha verdadeira revolución nos medios de comunicación que chega a todo o público internacional nunha pretendida «aldea» macluhaniana. E se case as diferencias se van agrandando, o que quere decir que o mecanismo diferenciador está relacionado coa conciencia nacional, por moito intercambio cultural, comercial ou turístico que haxa, chegará o día en que o inglés deixará de ser unha soia lingua pra se convertir nunha serie de «dialectos» (o americano, o australiano, o irlandés, etc.) polo mundo adiante, talmente como o latín se espallou nos «dialectos» que hoxe son as linguas romances.

21-27 XULIO-78 20/A NOSA TERRA

A EUROPA DOS POBOS

X. A. GACIÑO

Camíñase cara a Europa das «patrias», asegún dínaqueles que queren acalmar as reivindicacións dunhas patrias que eles non reconocen, e cuio plantexamento consideran inoportuno nuns momentos nos que todos os europeos —dix— marchan cara a unidade política. Os últimos sucesos acontecidos na moi centralista Francia, onde calquera podería pensar que ningún se acordaba xa dos distintos territorios que compoñen o seu Estado, terán supostamente, unha desagradable sorpresa pra os centralistas de «casa», que pensaran que esas reivindicacións «separatistas» era somente cousa dos atrasados territorios españoles.

A verdade é que, en tanto en canto parece avanzarse cara a configuración dunha Europa unida, económica e políticamente, parecen xurdir con más forza as voces das nacións que resultaron achandadas polo proceso de formación dos Estados «modernos» en cuja configuración xogaron máis os factores de eficacia e de dominio da burguesía ascendente que os factores da comunidade natural que a historia e a cultura conformaran nos distintos países, ignorados e asoballados pola maquinaria implacable do «racionaismo» burgués, cuadriculadora dos estados dacordo coas suas necesidades de mercado. Francia é precisamente un dos exemplos más típicos dese centralismo burgués, que, na sua intención de rachar os restos de feudalismo atomizante, rachou tamén os límites naturais de convivencia que os pobos foran trazando ao longo da historia, moitas veces (e os exemplos de Irlanda e Polonia, que cásase sempre foron territorios ocupados, póneno de manifesto) ao marxe das formas xurídicas que se implantaban dende arriba.

Non hai moito que, nas páxinas centrais deste semanario, se ofrecía un panorama das nacións oprimidas en toda Europa. Os atentados realizados polo Frente de Liberación de Bretaña e polo Frente de Liberación Nacional Corso —duas nacións oprimidas polo estado francés— suponen un recordatorio pra quens pensaran que o problema é privativo dentro das lindes do Estado español. A presencia do problema basco, como o do Ulster, é algo xa permanente na opinión pública de toda Europa, polas particulares condicións de violencia que o problema reviste. Pero non hai que esquenzar a situación de asoballamento que padecen outras nacións europeas, que teñen tanto dereito como os grandes Estados a pertencer a esa Europa das patrias dende a súa propia personalidade política independente, afinal que non seña a violencia o camiño eleixido pra plantear as suas reivindicacións. Por seguir polo caso de Francia, recordemos que tanto Euskadi como os Países Cataláns prolongan o seu territorio e a sua cultura por zonas hoxe baixo do control do Estado francés; e que a cultura occitana non tén ningún tipo de recoñecemento oficial, como tampouco o tén a dunha rexión de cultura xermánica como Aleacia. Bretaña e Córcega son quizais os exemplos más claros de nacións oprimidas no Estado francés. Trátase de típicas zonas subdesenvolvidas e de economía dependente, cun modelo que, no caso de Bretaña, resulta moi similar a Galicia, mesmo polas suas características xeográficas e físicas.

Un pouco máis enriba de Francia, en Bélxica, estase a debatir o problema da convivencia das duas culturas existentes no país: walona (francófona) e flamenga (de fala holandesa). Unha enmenda na Constitución tentará resolver un problema que provocou enfrentamentos violentos entre as duas comunidades, cun certo compoñente de fondo de loita de clases, xa que os francófonos forman a élite dominante, mentres os flamengos son os integrantes das capas populares.

Trátase de casos postos nun primeiro plano pola actualidade, pero existen outros da mesma ou de maior importancia. A sua reivindicación significa revisar os plans dunha Europa das patrias monopolistas (ou seña, dos Estados hoxe-día existentes, baseados a maior parte deles nunha unidade imposta pola forza), pra tentar poñer en pé unha Europa dos pobos, na que chegaran tamén a ter cabida os países do outro lado do «telón» famoso.

LIBRERIA
e smorga

Gamboa, 5
Teléfono 21 76 23

VIGO

librouro
LIBROS GALEGOS

Eduardo Iglesias, 12
Telfs. Librería 22 14 39
Papelería 22 63 17
VIGO

LIBRERIA
GENERAL
ALONSO
LUGO

Teléfono, 21 11 19

A ARTE E OS XEITOS

O MATAMOUROS:
O SANTIAGO AO
SERVICIO DO IMPERIO

A arte non é allea, nin calisquerá outra manifestación do home pode fuxir da psicoloxía dunha época e dunha terra. Podemos afondar nas iconografías do Apóstol Santiago, dende o que o Mestre Mateo interpretou para o Pórtico da Gloria da Catedral Compostelana: pacífico, sentado á porta da sua casa, a caxata nas mans, coma un padroieiro, deixa o Santiago dacabalo, espalciado no faco, nunha man unha espada e noutra unha cruz. Iste Santiago guerreiro ben pouco tén que ver co Santiago bíblico que nada sabería de equitación e de militares. Mais ista iconografía é producto do seu tempo, de tempos de reconquista, dos tempos da «Crónica General» do rei Alfonso o Sabio, na que nos di como na batalla de Clavijo no 822 o Santiago

baixa ante as nubes nun cabalo branco. O apóstolo apareceuse-lle ao rei Ramiro e dixolle aquello de: «N. S. Jhesucristo partió a todos los apóstoles, mi hermano et a mí, todas las provincias de la tierra, et a mí solo dió a España que la guardase et la amparase de las manos de los enemigos de la fe... et por que non dubdes nada en esto que yo te digo veerás edes cras andar y en la lid, en caballo blanco, con una saña blanca y gran espada reluciente en la mano».

Os canteiros galegos daquela inspirábanse nas crónicas que chegaban da corte do centro e velahí escomenzaron a representar ao santiago dacabalo coa espada e a cruz: Pórticos do románico, a acibecharía, repiten moito ista iconografía xacobea.

Pro a causa tampouco para eiquí. A agresividade do imperialismo topa ó seu cumio cos Reis Católicos, no que se estri-

billarán todas as sotilezas da simboloxía. Dende entón, baixo dos pes e ceibes do faco branco do apóstolo, ponse aos mouros, revolvéndose, xemendo e envolto no sangue. O Santiago tró-

case pola ideoloxía imperialista no «Patrón de las Españas» matarife como o máis crudel dos emperadores. Mais guerreiro que santo.

Gambino, escultor neoclásico do XVIII, fillo de italiano e galego, esforzase en representar ao Santiago con toda a sua força e expresividade bélica. Conquero no «Matamouros» da catedral compostelana. Onde ollamos ao santo que mesmamente se nos figura enrabechado, asesino, a segar nas testas dos mouros indefensos. Ise mesma imaxe repetirse e encabezará o frontón do pazo de Raxoi. Postales, figurinhas, reproduccións, levan o matamouros de Gambino, que vén ser o mesmo santo de «Santiago y cierra España».

A murofobia que sementou o imperio recóllese na porta neoclásica da Azabachería, que o academicista Véntura Rodríguez trazou desde Madrid e onde o

mouro, sempre perdedor, aparece de cariñosa, castigado a sostener sobre a sua testa e o seu turbante o peso do grande frontón.

Un xeito de racismo que a arte acocha, esa arte que alguén se empeña en decir que é apolítica. Tan apolítica é como o dia da Pilarica, que tamén se deu en chamar «Fiesta de la raza».

O colonizado adquire outro senso na arte de Castelao: Os dibuxos de Negros son o espello dos galegos que perderon a súa identidade polas ruas das américas, ises homiños que somentes atopaban a patria nunha samba ou nunha mulxeira. Ise arte é o que lle amosa ao home, sin paternalismo, mourofilias nin poses de humanidade, o camiño da súa liberación e a dos seus semellantes. O resto é facerlle comungar hasta aos santos con rodas de muiño.

¡Qué perda que non se quiera entender a arte!

M. HORTAS VILANOVA

Elena e Domingo García Sábel.

Francisco Fernández del Riego.

E o autor destas liñas que, por aqueles tempos, andaba polos vinte anos de idade.

Despois da misa rezouse un responso por Rosalía e outro por tódolos galegos. O «Vello dos Contos» ofrendou unha coroa de froles no sartego de Rosalía no nome do Centro Gallego de Buenos Aires. Celebrárase un xantar nunha taberna que había nos sótanos do «Hotel Compostela». Asistiran tamén Ramón Cabanillas e Gómez Román. Otero Pedraio pronunciara un discurso breve e fermoso.

A misa celebrouse perante varios anos ás nove da mañá. Os de fora de Santiago ibamos de víspera. O punto de reunión era o «Café Derby» ou o despachado «Café Español» que estaba na rua do Vilar.

Aquel primeiro ano, os asistentes á misma foramos xantar á «Arzuana», na rua do Franco. Saímos a trinta e cinco pesetas por barba.

En anos sucesivos foron aparecendo na «Misa de Rosalía», que así se lle chamaba, Ben Cho Sei, os irmáns Alvarez Blázquez, Fermín Bouza-Brei e Trillo, Manuel Fabeiro, Gómez Román, Ramón Cabanillas, Avelino Pouso Antelo e outros. De todos xeitos, nos primeiros anos a asistencia era moi minoritaria e sólo iba xente moi ligada ó mun-

do das letras. D. Ramón Otero Pedraio faltara dous anos. Un ano ás «Xornadas Patrióticas» de Buenos Aires e outro a Venezuela.

No ano 1953 ou 1954 asistira a esa misa o entón Presidente do Centro Gallego de Buenos Aires, Xavier Vázquez Iglesias e a xornalista inglesa Nina Epton.

Celebrárase un xantar nunha taberna que había nos sótanos do «Hotel Compostela». Asistiran tamén Ramón Cabanillas e Gómez Román. Otero Pedraio pronunciara un discurso breve e fermoso.

Algunhos anos, á hora da «Misa de Rosalía» atopámos a eirexa ocupada por escadras do Frente de Juventudes. A concurrencia iba medrando. Algunhos anos más tarde a misa mudouse pra pola tarde e, como remate, no atrio cantábase o «Himno Galego». Polo ano sesenta e tantos comenzaron a rodear a eirexa forzas da Policía Armada, ó parecer chegadas de fora de Galicia. Un destes anos o berro de «Viva Galicia ceibe e socialista!» provocou duas detencións. Dende entón, comenzouse a clarificar o que era nacionalismo popular e o que era galeguismo culturalista.

A «Misa de Rosalía» rematou esmorecendo pouco a pouco e converténdose no que oxe é: un acto puramente folklórico.

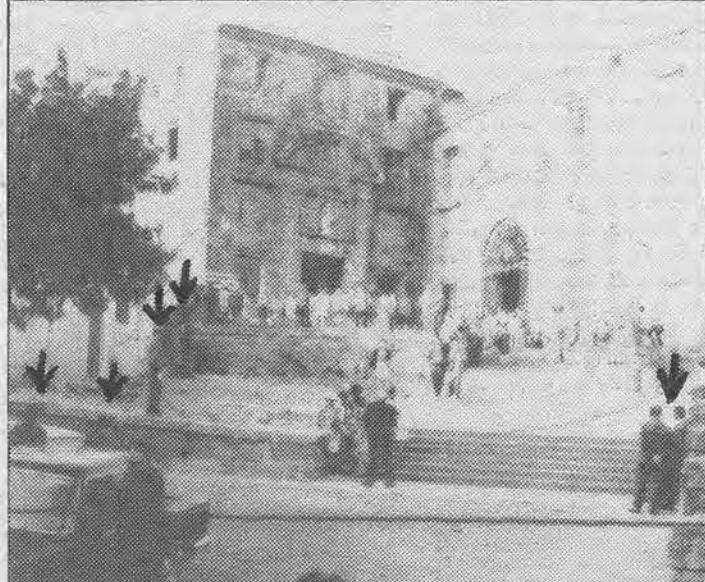
MARIA PILAR GARCIA NEGRO

andando a terra

PEQUENA HISTORIA
DA «MISA DE
ROSALIA»

Por acordo da II Asamblea Nacionalista, celebrada en Compostela no ano 1919, declarouse o dia 25 de xullo como «Día de Galicia». No ano 1920 conmemorouse, por primeira vez, o «Día de Galicia». Dende entón esta data vense celebrando, con maior ou menor solemnidade. Houbo tempos difíciles que en Galicia foi imposible de celebrar. Os emigrantes mantiveron viva esta tradición patriótica, principalmente os residentes en Buenos Aires. No ano 1975 os nacionalistas galegos mudaron o nome de «Día de Galicia» — que o españolismo ainda sigue conservando — polo de «Día da Patria Galega».

Da guerra civil a esta parte, o 25 de xullo comenzaunse a celebrar polo ano 1950. Cecais foi no 1949. Ou no 1951. Non estou seguro. Do que teño certeza é que, por estos anos, en Galicia, despois da guerra civil, foi cando se celebrou por primeira vez o 25 de xullo cun acto de afirmación galeguista. Non era moi o que se podía facer. Soio unha misa en honra de Rosalía, celebrada na compostelán eirexa de Santo Domingo, na capela que chaman «Panteón de Gale-

AS PRIMEIRAS DETENCIÓNS
NAS FLECHAS, A POLICIA VIXIANTE.

gos Ilustres», «Panteón» que sempre me sulevou. Eso de facer unha especie de museo de cadávres ilustres é algo macabro, arrepiante e fascista. Non lembro quién foi o crego que oficiou a misa. Penso que era D. Xacinto Piñeiro, ourensán, coñego en Segovia, vello galeguista, amigo do poeta Xosé Crecente Vega, que fora catedrático de Latín e director do Instituto de Segovia, cidade na que morrera no ano 1948. Os asistentes éramos, más ou menos:

D. Ramón Otero Pedraio e a súa dona.

Ramón Piñeiro.

Raimundo García Domínguez, «Borobó», director do desaparecido xornal santiagués *La Noche*.

Xosé Manuel Beiras García. Xosé Pérez Mosquera, «O Vello dos Contos» e un dos fundadores do «Patronato Rosalía de Castro».

Xosé Luis Fontenla Rodríguez.

idioma

CASTELAO
E O IDIOMA

Neste número de A NOSA TERRA que vai cadrar coa celebración do DIA DA PATRIA GALEGA, a sección do IDIOMA querelle ofrecer un pequeno homenaxe a unha das figuras clave do nacionalismo galego, Daniel R. Castelao. As suas reflexións sobre o idioma seguían, como tén sinalado Francisco Rodríguez, perfectamente válidas e actuais. A vixencia do seu pensamento neste punto é proba da sua lucidez como escritor e da sua honradez como

político e servicio do seu pobo. Esta pequena escolma que facemos de testos do *Sempre en Galiza* danos a imaxe do Castelao verdadeiro, lembranza que non virá mal, coldamos a todos os que hoxe, pasando por riba de todo o que hai que pasar, intentan cínicamente seren os voceiros dun home que, se vivira, sería o primeiro en denunciarlos.

«Non sabemos se a lingua é un eco dos sentimentos intransferibles dun povo ou se na fala se modelan os pensamentos e o ser moral da nación. Sabemos, eso sí, que de todos os vencellos sociaes dunha nación, a fala

é o primordial e esencial, porque aglutina e caracteriza os elementos do grupo e mantén a potencialidade do feito nacional.

«Prohibíchedes o galego nas escolas para producir no espírito dos nosos rapaces un complejo de inferioridade, facéndolles creer que falar galego era falar mal e que falar castelán era falar ben. Espulsáchedes o galego das eirexas, facendo que os representantes de Cristo explicaran o Evanxeo no idioma oficial, que o povo non falaba nin comprendía ben. Refugáchedes o galego ante os Tribunaes de

xusticia e chegáchedes a casteñizar bárbaramente as toponímias galegas. ¿E de qué vos valíe? Porque despois de máis de catro séculos de política asimilista, exercida con toda riqueza de astucias e violencias, o noso idioma está vivo. Sodes, pois, uns imperialistas fracasados».

«Algúns homes andan a falaren dun idioma universal, único para toda a nosa especie. Son os mesmos que buscan a perfección baixando pola escada zoológica, deixa sentíren en vexas das formigas e das abellas. Son os mesmos que perderon o anseio de chegar a ser deuses, e

renegan das inquietanzas que produz a sabiduría. Son os mesmos que consideran o mito da Torre de Babel como un castigo, e renegan da vida ascendente. Mais eu digoles que a variedade de idiomas, coa sua variedade de culturas, é o signo distintivo da nosa especie, o que nós fai superiores aos animais. Vélahi vai a demostración. Un can de Turquía oubea igual que un can de Dinamarca; un cabalo das Pampas arxentinas rincha igual que un cabalo de Bretaña. ¿E sabedes por qué? Porque os probes animais ainda están no idioma universal...».

MUSICA

O NACIONALISMO MUSICAL

Ao falare do nacionalismo musical eu ben sei que polo mundo hai e houbo os Vicent d'Indy e os Debussy e os Ravel, defensores do universalismo musical.

Eu xa sei que polo mundo adiante din as xentes que a música non é unha arte nacionalista, posto que o seu lenguaxe é intelixible pra todo o mundo, e que a obra dun francés, por exemplo, é perfectamente diáfana pra un chino. Pro eu ben sei, tamén, que os que tal din non son capaces de diferenciar a un chino dun francés.

Dise como unha cousa nova

Isto de que a música é intelixible pra todo o mundo, coma se non sucedera o mesmo coas outras artes belas. Tamén a pintura é intelixible pra todos os que non señan cegos. O cadro dun pintor frances, polo por caso, é intelixible pra todos os que teñan ollos na cara. Pro, ¿vaise por eso a sostener que non hai escolas pictóricas? ¿Vaise sostener cas almas nacionais non deixaron, na pintura, asinalada a súa pouñata?

Coa arquitectura e a escultura pasa o mesmo. ¿E quén confundiría ainda que falen nun lenguaxe humano e universal, unha estatuta grega cunha exipcia? ¿Quén non diferencia un templo budista dunha catedral gótica? Decíre pois ca música é intelixible pra todos os homes é non decir nada; millor dito, é decir unha parvada. Ise lenguaxe universal fala dun xeito nas «*Danzas Noruegas*» de Grieg e doutro diferente nas «*Hespañolas*» de

Granados. O noruego entende isas e o español entende aquelas. Pro, ¿quién dúbida que falan de xeito diferente? ¿Quén pode confundir o noso *alalá* cunha malagueña? ¿Quén pode por en tea de xuicio que na música choutan, fortemente vivas, as almas dos pobos en formas diversas e que a música é, por esencia, unha arte fondamente nacionalista? ¿Quén pode deixar de sentir que entre o noso más cativo *alalá* e a música «*sabia*» de moitos *modernos* —sébase que eu non vou nin moi moito menos contra do modernismo— hai unha ponta infranqueable: que frente ao recendo, ao aroma do canto saído das entrañas mesmas da nacionalidade, a música feita sin sentimento, de calquera formiga de Conservatorio, é unha parvada, —todo o sabia que queirades— mais sin o perfume aloumiante do cantar do pobo?

Pedrell —o musicólogo catalán, conocido como ben sabedes en toda a Europa— pregunta a si mesmo na sua obra «*Lírica nacionalizada*» cómo é posible que unha nación tan rica coma España en cántigas populares, non deixara un soio acento, un soio! nun canto enxebreira mente nacional; un soio acento por cativo que fora, dende do punto de vista musical. E Pedrell non atopa coa resposta. E a resposta é crara, a resposta é los tregante. E que a España non é unha nación, senón un feixe de nacións. E que a España poderá ser un Estado, unha illada política, o que queirades; pro non é unha nacionalidade. A FORMA POLÍTICA ESTADO NON E NIN PODE SER DETERMINANTE DE ARTE ALGUNHA

O carácter principal da nosa música é o de ser antigua. A música antigua clasifícase tendo en conta o invento do chamado acorde de 7.º, ao que chámase, tamén, nota sensíble. Iste acorde que caracteriza os «modos» modernos ou «tonalidades» de «maior» e «menor», é de mediados do século XVII. A música moderna non tén más ca eses dous tonos: ou «modos» pra lles chamare ao xeito dos antiguos. Pois ben, toda música na que non apareza o acorde 7.º, a nota sensíble, é música antigua.

Outro carácter, a unha veira o modal é diatónico, da música vella é o ritmo. O ritmo musical é silábico; nel, a música supeditase enteramente á letra, e a prosodia é a dona do ritmo: ao que chámase, técnicamente, «ritmo libre».

A nosa música tén, precisamente, ises dous caracteres da música antigua: é, coma ela, diatónica e de ritmo ceibe. Estes dous caracteres non os tén ningunha outra da Iberia. Nós temos, pois, un nacionalismo musical.

Un problema que preséntase a todo dillidente folklorista, a todo músico «honrado», é a armonización da música popular. E eu coido que hai que ter en conta un principio que penso inconfundible, prá armonización da música nacional dun pobo. Iste principio é a armonía propia dos instrumentos propios. Porque si é certo —e eu coido que sí— que a música existe más ben no espírito humano, coma principio armónico que coma principio melódico, certo será, tamén, que o pobo que fixo determinados instrumentos con escadas determinadas, tiña, no seu espírito, un principio armónico tamén específico. A zanfoña e a gaita foron creadas, coas suas escadas respectivas, porque o pobo galego tén na sua alma armonías que, abertas, descompostas nas suas notas componentes, daban isas escadas.

XAIME QUINTANILLA

O Ferrol, 1920

(Publicado na revista «NOS»)

nas o recolledor e ordenador dun material disperso de propiedade común, ó que se lle dá nova forma enfiándoo nunha argumentación.

O material que lle sirve a Valdeorras vai dende a cantiga tradicional ás veces trascaleada pra lle dar un novo sentido, hasta o contido dunha mesa redonda encol das centrales nucleares. No medio queda o aproveitamento da riqueza plástica das formas parateatrais do noso pobo, moi axeitadamente integradas.

O espectáculo resultante deste material teatral integraría tamén ó público, que nesta «farxa» non cumple tan só o papel de receptor da mensaxe, senón que se convierte en actor e moi importante, sin o cal o espectáculo non é concebible. Con decir que a obra inclúe recolleitas de firmas por unha moratoria de dez anos na construcción da Central Nuclear de Xove, ou mesmo unha manifestación de todos os participantes no espectáculo pola vila onde teña lugar xa está dito todo. O que me parece é que a obra é de representación bastante difícil, por non decir imposible, nos momentos de hoxe. A non ser, cecais, que se prescinda dalgunhas partes, cousa bastante doada, porque hai uns cantos cadros que xuntos teñen consistencia en por si desvincellados do resto.

Por certo que en primeira lectura ún tén a impresión de que a partires da mitade da obra a elaboración frouxea, coma se a segunda metade fose feita moi ás presas, con urxencia de tempo. Tampouco o himno do remate non me parece á altura da primeira mitade da obra.

Unha cousa que hai que saír é o coidado extraordinario do idioma, moi fermoso e popular e cunha sintaxe coidadísima. Nestes tempos en que cada quen tén abondo que rasciar, o Valdeorras dá unha verdadeira lección de gramática.

En resumo, coido que estamos diante dunha obra de teatro que, pesa os defectos que sin dúbida terá, é en conxunto interesarísima e cecais sinale un novo camiño, ou pouco andado, no noso teatro.

DARÍO XOHÁN CABANA

XAIME QUINTANILLA, AUTOR DISTE TRABALLO.
DIRIXIU A COLECCIÓN DE NARRATIVA «CELTIGA»,
PERTENCEU A XENERACIÓN «NOS».
ALCALDE SOCIALISTA DO FERROL,
PATRIOTA GALEGO FUSILADO.

axenda

ARTE

Antonio Tenreiro: óleos e acuarelas na Galería ADRO da Coruña.

Creo Ramallo: óleos sobre paisaxes na Galería SOUTO de Ourense. Deixa o 3 de agosto.

Pintura Xoven Galega: Adro convoca este primeiro certamen pra artistas entre os 18 e os 35 anos. Tema libre en óleo e acrílico. Remata o plazo de recepción de obras o 5 de agosto en Real 50, 1.º da Coruña. Premio único de 40 mil pesetas e placa de prata. As obras seleccionadas expoñeranse na devandita galería do 16 ao 31 de agosto.

LIBROS

Duzentos e tal Exercicios e Juegos para o actor e o non actor com ganas de dizer algo através do TEATRO de Augusto Boal. Co-

leccao Teatro Formação, 2. Edición da Cooperativa de acción cultural SCARL, «Vozes na Luta», Lisboa, Portugal. 184 páginas. Teatro.

A deliciosa e sangrenta aventura latina de Jane Spitfire espía e mulher sensual de Augusto Boal. Círculo de prosa de Moraes editores, Lisboa, Portugal. 204 páginas. Narrativa.

DISCOS

Música española contemporánea pra clarinete. Clarinete, Jesús Villa-Rojo. Obras de Claudio Prieiro, Ramón Barce, Joan Guinjoan, Tomás Marco, Juan Hidalgo e Jesús Villa Rojo. EMEC Movieplay 17.130U/7.

Morríñas. Coro Iria Flavia. Joaquín Deus. Os campaneiros de Vilagarcía de Arousa. ZAFIRO ZV-772.

Semillas. Joaquín Carbonell. RCA PL-35183.

Canción ecuatoriana. Jatari. Movieplay-Gong (Cóndor) 17.1262/9.

Street Legal: Bob Dylan. CBS-S86067

FESTAS E ROMERIAS

Día 22: Romería da Magdalena no Carballiño (Ourense).

Día 24: Romería do Santo Cristo de Petán na Cañiza (Pontevedra).

Día 25: Festa do Santiago en Compostela. Festexarán tamén ao Santiago en Castroverde, Reigosa —Lugo— Franxa —A Coruña—, Vilagarcía de Arousa, etc.

En Padrón festexarase ao Santiañiño do Monte.

Día 26: Festas de Santa Ana en Fornelos de Montes (Pontevedra).

Día 27: Festa de San Pantaleón na parroquia de Garabane en Maside (Ourense)

FEIRAS E MERCADOS

Vernes, 21: Magdalena e Portomouro na CORUÑA; Chantada, Frial, Pedrafita e a capital en LUGO; Ribadavia en OURENSE e Caldas de Reis en PONTEVEDRA.

Mércores, 26: Bergondo, Boqueixón, Monfero e Casadoiro na CORUÑA; Guimarei, Guitiriz, Ribadeo e Castro en LUGO; O Bolo en OURENSE e Caldas de Reis en PONTEVEDRA.

Xoves, 27: A Bailladora, Pino, Sobrado, Zás na CORUÑA; Quiroga e Sarria en LUGO; A Peroxa en OURENSE e Cospedriño en PONTEVEDRA.

Luns, 24: Sigüelo, Irixoa, Carnota, Orosa e Oleiros na CORUÑA; Monforte e Lancara en LUGO; Xunqueira de Ambía e Vilamartín en OURENSE; A Estrada e Puxeiros en PONTEVEDRA.

Martes, 25: Abeigondo, Fene, Ortigueira na CORUÑA; Póboas de Brollón e a capital en LUGO; Ribadavia en OURENSE e Caldas de Reis en PONTEVEDRA.

Domingo, 23: Moeche, Curtis, Cabral, Muíños e Ordes na CORUÑA; Gomeán, Sta. Cruz de Parada, Xove, Paradela, Meira e Baleira en LUGO; Maside, Verín, Beariz en OURENSE e Dozón, Silleda e Cedeira en PONTEVEDRA.

Despois dunha rápida lectura, ún chega á conclusión de que esta «Farsa e Andrómena do Antroido» trai un vento novo ó noso teatro. A obra de Camilo Valdeorras alónxase do teatro coma fabulación enventada por un autor, sendo agora este ape-

Pregamos ás Asociacións culturais, asociacións de veciños, circulos culturais, etc. nos comuniquen a programación de actos culturais e de todo tipo con quince días de antelación, co ouxeto de poder dar cumplida información. Molitas gracias.

ordenador de propiedade lle dá no unha argu-

sirve a Val-
cantiga tra-
rascaleada
ntido, has-
mesa re-
ntenciales nu-
eda o apro-
za plástica
ais do noso
mente inte-

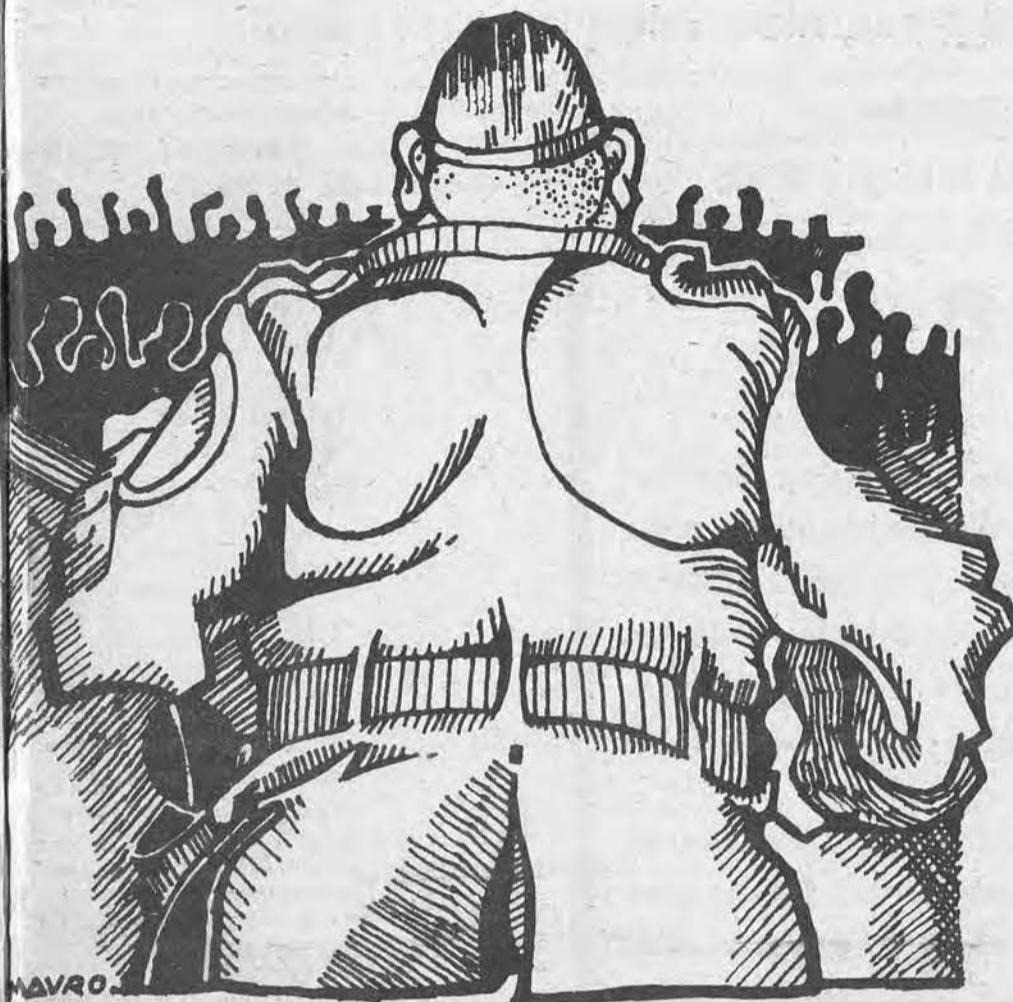
resultante
l integraría
nesta «far-
só o papel
axe, senón
ctor e moi
l o espec-
rible. Con
e recolleit
oratoria de
ucción da
Xove, ou
stación de
s no espec-
teña lugar
que me pa-
e represen-
il, por non
momentos
cecais, que
has partes,
da, porque
s que xun-
a en por si
usto.

primeira lec-
ón de que a
obra a elab-
ra se a se-
feita moi
ría de tem-
rno do re-
á altura da
obra.

mai que sa-
extraordina-
moso e po-
cozadisí-
n que cada
e rascar, o
verdadeira

que esta-
ora de tea-
feitos que
n conxunto
cais sinale
poco an-

CABANA

DIOMA

Miña estimada Directora:
Escríbolle nesta folla de papel
tal pra que xa dende a cruz
rexia que o que esto escribe,
criptor nº 2228 de A NOSA
TERRA, nada ten que ver, coido
co a liña política do Sema-

Pro síntome na obriga de sair
do de lago Nadal que, no nº
da razón do noso «corrompi-
dioma» pra se dar de baixa.
Eu respeito esa e tamén ou-
opiniós. Pro eu, nado no 41

foi de verbas, fillo do silen-

*zo», que digo nun dos poemas
que só pra miña escribo) quero
demandar pró único periódico
galego escrito en galego o de-
reito de se equivocar na nosa
lingoa. Dende fai anos ando na
teima de que o importante é que
o galego se fale (*«El reino muer-
to vive todavía»*, dixo Neruda); e
que se escriba e que se lea; do
xeito que seña, porque o demás
ha ir chegando. Tanto me ten lu-
sismo ou antilusismo.*

Pro eu, que son das terras de
Miranda, onde dicen A Ponte-
va, nas beirías do Eo (decimos
«camín» por *«camino»*, poño por
caso), eu, digo, pido prá miña ig-
norancia o dereito de combatila.
E pido ainda mais, porque coido
que o purismo do señor Vidal
pode coutar os fios da Terra á
xentixa que coma os meus fillos
(cinco anos de Dooriñas, catro
de Antón Xosé e tres de lago)
nasceron fora do bercio terreiro,
de nai e pai galegos. E deste xeito
eu, e quizaves os meus fillos, imos
ser... moi pouco.

Remato xa estas liñas que ó
craror do ceo castelán foron
saindo, ben sei que pra nada.
Seguramente dende unhas fon-
das diferencias políticas, eu
mando un forte saudo dende a
lingoa, dende o amor á Terra e
dende a esperanza, que é roseira
que todos temos que cuidar.

Atentamente con agarimo
XOSE ANTON GARCIA
COTARELO
«Jefe del gabinete técnico del
subsecretario del Interior»

CARTAS

Queridos amigos de A NOSA
TERRA:

Sigo con particular interese
todas as colaboracións relativas
á problemática do idioma. Alén
da habitual sección de Pilar Gar-
cía Negro, magnificamente levada,
e das frecuentes cartas de leitores
e das entrevistas que abordan
eses temas, lin a «Carta
aberta a Rodrigues Lapa» de M.
Miragaia, a réplica de Darío Xo-
hán Cabana, e a contrarréplica a
este de Monterroso.

No número 24 vexo tamén
una carta dun leitor de Vigo,
que anuncia a sua intención de
non apoiar en adiante o sema-
nário por causa do idioma em-
pregado, que ele quixera mais
cercano ao portugués. Non me
parece esa unha actitude aceitá-
bel. En «Encrucillada» houbo en-
tre os suscriptores baixas de na-
tureza semellante, pero en sen-
tido contrario: porque non querían
apoiar, segundo eles, o «co-
lonialismo lingüístico portu-
gués». En ambos casos, tal inso-
lidaridade coas poucas publica-
cóns en galego existentes re-
sulta inaceitábel para calquer ga-
leguista sincero. Xa coñecedes as
miñas ideias sobre o noso futuro
lingüístico: cóntome entre os
que defenden unha gradual e
progresiva reintegración do noso
idioma escrito co portugués,
mormente no aspecto ortográfico.
(Por certo, unha reintegra-
ción que vai bastante além do
que facemos en «Nova Galiza»).

CRUCIGRAMA

DARIO XOHAN CABANA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	C	A	L	A	C	R	A	V	A	
R	O	X	A		V		A	P	O	S
S	O		E					O	S	
O		F	R	O	L	E	C	R		
C	O	R	U	L	O	T	A	N		
P	A	L	L	A					A	N
G	O	R	O	A	I	E	N	S	P	
O	S	A	B	A	T	A		F	A	
E	R	A	A	B	O		P	A	Z	
S	O	N	A	A	F	A	D	O		
E	S	O	P	O	D	R	U	O	S	

HORIZONTAIS: 1.— Acalenta, arrolla un neno. Coloca un cravo. 2.— Vermella. Pós en contra, obxetas. 3.— Somente. Certa filosofía oriental. Artículo. 4.— Botar frol. 5.— Tonalidade. ¿Onde está el? Término de comparanza. 6.— Ave galiñacea. 7.— Touca dos reis. Ao rovés, castigui. 8.— Artículo. Atine, acerte. Nota musical. 9.— Organización armada revolucionaria. País do pai. Tranquilidade. 10.— Renome. Destino. 11.— Fabulista grego. Que están sin cocer.

VERTICAIS: 1.— Outra cousa. Lingua. Contracción «con ese». 2.— Con os. Contrapostos. 3.— Tratar a vida con xofre. Doce meses. 4.— Nota. Fai ruido o vento. Ao rovés, instrumento plano. 5.— Pegaba, mallaba. 6.— Muller de edade avanzada. Falda, saia. 7.— «Pedra nova». 8.— Batracio. Afluente do Miño. Consonantes de «fero». 9.— Contribúen. Estaca. 10.— Pronome. Desexado. 11.— Artículo. Unidade. Casas nobiliarias rurais.

SOLUCIONES AO CRUCIGRAMA DO NUMERO 25:

HORIZONTAIS: 1.— FEITO. 2.— RIDOR. 3.— A. AXABA. 4.— DROUGO. ODIOSO. 5.— UU, A. O. ON. 6.— XEOUSE. BRIOSO. 7.— A. R. SAR. L. S. 8.— OREI ILLO. 9.— APRESA.

</

A·NOSA·TERRA

BOLETIN DESENAL

Idearium das Irmandades da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña ó mes, 40 cts. | Fora trimestre, 1'50 ptas.
Coste d'un número, 15 | América id.... 2
PAGO ADIANTADO

NUMERO 124

A CRUÑA 25 DE XULIO DE 1920

Redacción e Administración:

PLAZA DE MARIA PITA, 17, BAIXO
(Irmandade da Fala)

Alborada

A "NOSA TERRA", cumprindo un acordo da II Asamblea Nazionalista de Compostela, i-obedecendo ordes do Direitorio, do que é orgo oficial, oxe festexa chea de ledicia reloucadora, o "DIA DE GALICIA". Esta data do 25 de Santiago, en todolos logares do mundo onde latexa un peito galego, é data de lembranza da Patria natural que desde antigo, como agora e sempre, ha ser a única patria verdadeira do home.

Arela a "IRMANDADE", espallada por todolos pobos da nazón de Breogán, facer canfo seia abrangüibre, para que dentro de poucos anos, o 25 de Xulio, non haxa fogar galego, aldean ou vilego, que deixe d'esteriorizar o seu patriotismo no "DIA DE GALICIA".

A Cruña, a capital da Nosa Terra, escomenza a dal-o exemplo. No ano venideiro, imitaránn-a todalas cidades galegas.

Cómprenos, porén, na data xurdia d'oxe, saudare con moiío amore, con fraterno agarimo, a todolos queridos irmáns na Grande Obra, qu'eisí chamáballe Antolín Faraldo á da redenzón da Terra asoballada.... Cómprenos tamén ofrendarilles unha lembranza cordial ás nazonalidades irmás da Iberia, Portugal libre e Cataluña i-Euskadi arelosas de se ceibaren pra conseguir o rèxime de seu que pra nós tamén nosco cubizamos....

Mas a lembranza más do íntimo, a lembranza que deita de xeito maormente cristaiño do fondo da nosa i-alma é a que, fixada con sangue do curazón, temos pra Irlande, irmá nosa e nosa mestra anaco latexante i heróico do tronco celta, oxe callado de mestos loureiros tinguidos de roxo, quehan cinguir a raza común i-aldraxada de cote coa coroa trunfal que so merecen os xúrdios epos alumeadores da Hestoria....

Irmáns, amigos i-enimigos: faigamos votos no "DIA DE GALICIA", porque a nosa terra chegue a conquerir o imperio espritoal na futura e groriosa civilización atlántica que xa ensomenza a xurdire jenchedo da divina saudade, "do que foi e do que agardamos", o curazón dos bós e xenerosos....

¡E o momento hestórico "de ser ou non ser" prá terra na que fumos nades nos e nosos pais i-abós!

Xulio

Semana 28

7

1920—Dende a perda das nosas liberdades se non tiña falado na língua patria de xeito oficial, até esta data na que posesionouse do cárcego de concejal cruñés Lois Peña Novo, o primeiro edil nazionalista galego

Miércoles

O NOSO DÍA

Pol-a demadeira Asamblea qu'en Compostela xuntoi os nazonalistas, foi acordado facer "Día da Patria" o 25 do mes de Santiago.

Pra contos sinten e fan a idea da "propria estimazón", pra quem o amor de nai a realidade mais viva e mais sagra, ese santo dia representara o principio do fin tanto tempo deseñado polos verdadeiros galegos. Nél comezará unha nova vida na que a cruzada dos povos traballadores pr conquerir a libertad de traballar e a soberanía nazional, non serán xa impedidas polos vampíreos oligarquías centralistas.

Á bi humana, qu'é lei de xustiza e de moralidade, lei providencial; endexamais será esquecida na loita que se aveciña.

Séculos de saqueos e de rapinas caicuas depauperaron unha raza escelsa abriuandole unha fura d'abismos proporcións na que os mais caros e outos valores foron sepultados, condenando xeneración tras xeneración, sin rozar siquera os mais pequenos probremas de vida da nazón galega.